

การบริหารและ การจัดการศึกษา สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

**ธีรศักดิ์ อุปรมัย อุปโมยอริชัย
สุชาติ บางวิเศษ**

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University Publishing House
www.nupress.grad.nu.ac.th

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

ธีรศักดิ์ อุปรัมย์ อุปไมยอริชัย และคณะ.

การบริหารและการจัดการศึกษาระดับการพัฒนที่ยั่งยืน.--พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2563.
470 หน้า.

1. การบริหารการศึกษา. I. สุชาติ บางวิเศษ, ผู้แต่งร่วม II. ชื่อเรื่อง.

371.2

ISBN 978-616-426-183-9

ISBN (e-book) 978-616-426-184-6

สพท. 75

ราคา 450 บาท

พิมพ์ครั้งที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2563

สงวนลิขสิทธิ์ ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร ห้ามการลอกเลียนไม่ว่าส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้
ไม่ว่าในรูปแบบใด ๆ นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร เท่านั้น

ผู้จัดพิมพ์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

มีวางจำหน่ายที่ 1. ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- สาขา ศาลาพระเกี้ยว กรุงเทพฯ โทร. 0-2218-7000-3
สยามสแควร์ อาคารวิทยกิตติ กรุงเทพฯ โทร. 0-2218-9881, 0-2255-4433
มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก โทร. 0-5526-0162-5
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา โทร. 044-216131-2
มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี โทร. 0-3839-4855-9
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (ร.ร.จปร.) จังหวัดนครนายก โทร. 037-393-023, 037-393-036
จัดสรรจามจุรี กรุงเทพฯ โทร. 0-2160-5301
มหาวิทยาลัยพะเยา โทร. 0-5446-6799, 0-5446-6800
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โทร. 044-922662-3
สาขาย่อยคณะครุศาสตร์จุฬาฯ โทร. 0-2218-3979
สาขาหัวหมาก โทร. 02-374-1378

2. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อาคารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 50 ถนนงามวงศ์วาน
แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. 0-2579-0113

3. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อาคารอเนกประสงค์ ชั้น 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถนนพระจันทร์
แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200 โทร. 0-2613-3899, 0-2623-6493

- สาขา ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โทร. 0-5394-4990-1
ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา โทร. 0-7428-2980, 0-74282981
ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จังหวัดยะลา โทร. 0-7329-9980

4. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร อาคารมหาธรรมราชา
จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทร. 0-5596-8833 ถึง 8836

กองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการจัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ทางวิชาการของสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

ออกแบบปก

สรญา แสงเย็นพันธ์

ออกแบบรูปเล่ม

สรญา แสงเย็นพันธ์

พิมพ์ที่

บริษัท กู๊ดเฮด พรินต์ติ้ง แอนด์ แพคเกจจิ้ง กรุ๊ป จำกัด 6/1 นิคมอุตสาหกรรมบางชัน ซอยเสรีไทย 58 แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ 10510
โทร. 02-136-7042

สำนักพิมพ์นี้เป็นสมาชิกสมาคมผู้จัดพิมพ์
และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย
<http://www.thaibooksociety.com>

พิมพ์บน
กระดาษคุณภาพ เพื่อผลงานคุณภาพ
กระดาษจากโรงงานกระดาษรีไซเคิล

กรณีต้องการสั่งซื้อหนังสือปริมาณมาก หรือเข้าชั้นเรียนติดต่อได้ที่
ฝ่ายจัดจำหน่ายสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

✉ nuph@nu.ac.th

📌 สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

☎ 0 5596 8833-8836

📧 [nu_publishing](https://www.facebook.com/nu_publishing)

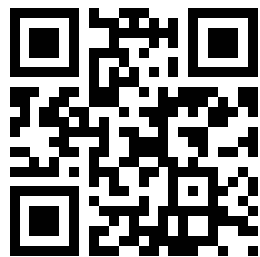

สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยนเรศวร

สั่งซื้อหนังสือออนไลน์

จัดส่งถึงบ้านสะดวกรวดเร็ว

สั่งซื้อทันที

กรณีต้องการสั่งซื้อหนังสือปริมาณมาก หรือเข้าชั้นเรียนติดต่อได้ที่
ฝ่ายจัดจำหน่ายสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

 nuph@nu.ac.th สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร
 0 5596 8833-8836 [nu_publishing](https://twitter.com/nu_publishing)

คำนิยม

หนังสือเรื่อง “การบริหารและการจัดการศึกษา สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” ที่ผู้เขียนคือ รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุปรมย์ อุปไมยอริชัย และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ บางวิเศษ ได้ร้อยเรียงเรื่องราวของการบริหาร การศึกษาที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของผู้เรียนทุกช่วงวัย ตั้งแต่การสร้าง ความเข้าใจ ในหลักการจนถึงวิธี ดำเนินการให้บรรลุผลของการได้ประโยชน์ของผู้เรียนนั้น เป็นหนังสือที่ ทรงคุณค่าที่สะท้อนถึงความตั้งใจ ทำประโยชน์แก่ส่วนรวม ความอุตสาหะในการค้นคว้ารวบรวม องค์ความรู้ทุกแง่มุมของการบริหารการศึกษา ตลอดจนการชี้แนะถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการอ่านหนังสือเล่มนี้ จะเป็นผลดีในการสร้างองค์ความรู้และทักษะ ของผู้เรียนในเชิงรูปธรรมเป็นอย่างยิ่ง

ผู้เขียนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุปรมย์ อุปไมยอริชัย เป็นผู้รักการเขียน ผู้พากเพียรในการป้อนความรู้ใหม่ ๆ ด้านการศึกษาต่อสังคมมาอย่างต่อเนื่องโดยตลอด ความคิด และการปฏิบัติตน ได้ถ่ายทอดลงเป็นต้นแบบของผู้บริหารการศึกษา ทั้งในด้านเนื้อหาและภาคปฏิบัติ จึงถือว่าเป็นหนังสือที่สมควร ได้รับการยกย่องและนำเสนอมากที่สุด เพราะสาระและแนวคิดตลอดจนปรัชญาในการนำไปประยุกต์ใช้มีอยู่ ครบครันอยู่ในหนังสือเล่มนี้แล้ว

Mr. - W

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กาญจนา เจริญศรี

อธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร

ตุลาคม 2563

คำนิยม

หนังสือ “การบริหารและการจัดการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” ที่เขียนโดย รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุปรมย์ อุปไมยอริชัย และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ บางวิเศษ เป็นหนังสือที่ใช้หลักการบริหาร การศึกษามาใช้ในการจัดการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้เขียนซึ่งจบทางการบริหารการศึกษาทั้งสองท่าน และเคยเป็นครูที่เคยปฏิบัติการสอนจริง จึงสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ได้เห็นภาพในรูปธรรม โดยเรียงลำดับ นำเสนออ่านเข้าใจง่ายมีลำดับขั้นตอนเรียงร้อยกันอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสิ้น 13 บท เริ่มจากบทที่ว่าด้วย 1) แนวคิด การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) ทฤษฎี และหลักการบริหารจัดการองค์การ 3) ภาวะผู้นำ ทางการศึกษา 4) การเรียนรู้วัฒนธรรม และการติดต่อสื่อสารในองค์การ 5) การคิดอย่างเป็นระบบ และการประสานประโยชน์องค์การ 6) การส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ในองค์การ 7) การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม 8) การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ 9) การจัดทำโครงการพัฒนาองค์การ 10) การจัดการใน ชั้นเรียน 11) การศึกษาพฤติกรรมนักเรียน และการสร้างวินัยในชั้นเรียน 12) การประกันคุณภาพการศึกษา 13) การศึกษากับการพัฒนาชุมชน โดยในแต่ละบท เหมาะกับครู ผู้บริหาร นักการศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ถ้าได้อ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว จะสามารถบริหารและจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพที่ยั่งยืนได้ ผมขอชื่นชมผลงาน ของนักศึกษารุ่นใหม่ทั้ง 2 ท่าน ที่ผลิตหนังสือที่มีคุณภาพสำหรับวงการศึกษาไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ มีแจ่ม
อดีตคณบดีคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร

คำนำ

หนังสือ “การบริหารและการจัดการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” เล่มนี้ ผู้เรียบเรียงได้รวบรวมหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้हित นักศึกษา ทั้งในระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ รวมทั้งบุคคลทั่วไป โดยยึดหลักการทฤษฎีสู่แนวทางในการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

หนังสือเล่มนี้ มีทั้งสิ้น 13 บท ประกอบด้วย บทที่ 1 แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน บทที่ 2 ทฤษฎี และหลักการบริหารจัดการองค์การ บทที่ 3 ภาวะผู้นำทางการศึกษา บทที่ 4 การเรียนรู้วัฒนธรรม และการติดต่อสื่อสารในองค์การ บทที่ 5 การคิดอย่างเป็นระบบ และการประสานประโยชน์องค์การ บทที่ 6 การส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ในองค์การ บทที่ 7 การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม บทที่ 8 การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ บทที่ 9 การจัดทำโครงการพัฒนาองค์การ บทที่ 10 การจัดการในชั้นเรียน บทที่ 11 การศึกษาพฤติกรรมนักเรียน และการสร้างวินัยในชั้นเรียน บทที่ 12 การประกันคุณภาพการศึกษา บทที่ 13 การศึกษากับการพัฒนาชุมชน โดยในแต่ละบท ผู้เรียบเรียงได้เสนอประเด็นที่เป็นประโยชน์ และทำการสรุปแต่ละบท เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

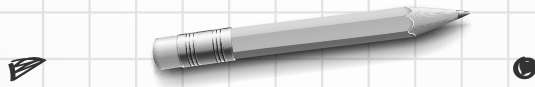
ผู้เรียบเรียงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้ จะสามารถนำไปใช้ได้จริง และเป็นประโยชน์อันนำไปสู่ผลกระทบต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการบริหารและการจัดการศึกษาในประเทศไทย ทั้งนี้ ขอขอบพระคุณ ตำรา/หนังสือ/บทความวิชาการ/บทความวิจัย/เอกสารอื่น ๆ ครูบาอาจารย์ และบุคคลที่นำมาอ้างอิงในหนังสือดังกล่าวด้วยความเคารพเป็นอย่างสูงยิ่ง

ธีรศักดิ์ อุปรมัย อุปไมยอริชัย

สุชาติ บางวิเศษ

สารบัญ

บทที่ 1 แนวคิดการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน.....1	
แนวคิดการบริหารและการจัดการศึกษา.....2	
วิสัยทัศน์ (Vision).....2	
วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา.....2	
เป้าหมายของการจัดการศึกษา 3	
แนวคิดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 4	
เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ Millennium Development Goals (MDGs).....7	
บทสรุป.....21	
คำถามทบทวน 23	
บทที่ 2 ทฤษฎี และหลักการบริหารจัดการองค์การ 25	
ความหมายและประเภทของทฤษฎีทางการบริหาร.....26	
การบริหาร และการบริหารการศึกษา.....28	
ทักษะการบริหารสถานศึกษา.....30	
วิวัฒนาการแนวคิด และทฤษฎีสู่การปฏิบัติ 32	
บทสรุป.....52	
คำถามทบทวน 54	
บทที่ 3 ภาวะผู้นำทางการศึกษา..... 55	
ความหมายของผู้นำ และภาวะผู้นำ 56	
ความสำคัญของภาวะผู้นำ.....61	

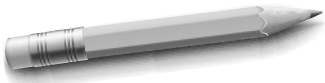
ความแตกต่างระหว่างภาวะผู้นำกับการบริหารจัดการ.....	64
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ.....	66
การศึกษารูปแบบของภาวะผู้นำ.....	73
คุณสมบัติของนักบริหารการศึกษาเมื่ออาชีพ.....	86
บทสรุป.....	93
คำถามทบทวน.....	95
บทที่ 4 การเรียนรู้วัฒนธรรม และการติดต่อสื่อสารในองค์กร.....	97
ความหมายของการเรียนรู้วัฒนธรรมองค์กร.....	98
ความสำคัญของวัฒนธรรมองค์กร.....	102
ลักษณะของวัฒนธรรมองค์กร.....	104
วัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษา.....	105
การเกิดของวัฒนธรรมองค์กร.....	116
การเรียนรู้วัฒนธรรม และจุดอ่อนของวัฒนธรรมองค์กร.....	120
การติดต่อสื่อสารในองค์กร.....	124
บทสรุป.....	129
คำถามทบทวน.....	130
บทที่ 5 การคิดอย่างเป็นระบบ และการประสานประโยชน์องค์กร.....	131
ความหมาย และความเป็นมาของการคิดอย่างเป็นระบบ.....	132
หน่วยระบบในเอกภพ.....	137
แนวคิดของการคิดอย่างเป็นระบบ.....	138
ลักษณะของการคิดอย่างเป็นระบบ.....	141
ประเภทของการคิดอย่างเป็นระบบ.....	144
เทคนิคการคิดและการจำอย่างเป็นระบบ.....	148
การประสานประโยชน์องค์กร.....	151
บทสรุป.....	162
คำถามทบทวน.....	163

บทที่ 6 การส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ในองค์การ.....	165
ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ในองค์การ.....	166
ความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์	170
แนวคิด และความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับมนุษย์.....	171
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างมนุษยสัมพันธ์.....	172
การส่งเสริมการสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชา.....	177
การส่งเสริมการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในองค์การ.....	180
บทสรุป.....	183
คำถามทบทวน	185
บทที่ 7 การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม.....	187
ความหมาย หลักการ แนวคิดของการทำงานเป็นทีม	188
ประเภทของการทำงานเป็นทีม	191
รูปแบบการทำงานเป็นทีม.....	193
การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ.....	198
คุณลักษณะเด่นของทีมงาน	200
ขั้นตอนการสร้างทีมงาน.....	202
อุปสรรคของการทำงานเป็นทีม.....	204
แนวทางการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา.....	208
แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์ของการทำงานเป็นทีม	209
บทสรุป.....	212
คำถามทบทวน	214
บทที่ 8 การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ	215
ความหมายของข้อมูลและสารสนเทศ	216
เทคโนโลยีสารสนเทศ.....	218
ระบบสารสนเทศการบริหาร	225
บุคลากรในระบบสารสนเทศ	229
ขั้นตอนการจัดทำข้อมูลเป็นสารสนเทศในสถานศึกษา.....	229
การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในองค์การ	231

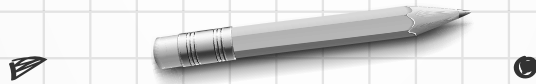
ห้องสมุดมีชีวิต	233
มาตรฐานด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูในยุคดิจิทัล	244
บทสรุป.....	246
คำถามทบทวน	247
บทที่ 9 การจัดทำโครงการพัฒนาองค์กร.....	249
ความหมาย ความสำคัญ หลักการของโครงการ	250
ประเภท ประโยชน์ ส่วนประกอบ และลักษณะที่สำคัญของโครงการ.....	253
เทคนิคการเขียนและการประเมินโครงการ.....	255
การเขียนโครงการ	264
ปัญหาในการเขียนโครงการ.....	272
บทสรุป.....	273
คำถามทบทวน	275
บทที่ 10 การจัดการในชั้นเรียน.....	277
ความหมายและความสำคัญของการจัดการชั้นเรียน	278
องค์ประกอบของการจัดการชั้นเรียน	284
แนวคิดการจัดการในชั้นเรียน.....	285
รูปแบบการจัดการในชั้นเรียน	289
การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้.....	295
ปัญหาในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้.....	311
หลักการปกครองชั้นเรียนตามวิถีทางประชาธิปไตย	313
บทสรุป.....	318
คำถามทบทวน	319
บทที่ 11 การศึกษาพฤติกรรมนักเรียนและการสร้างวินัยในชั้นเรียน	321
ความคิดรวบยอดของการศึกษาพฤติกรรมนักเรียน.....	322
วิธีปรับพฤติกรรม	324
ลักษณะพฤติกรรมและการแสดงออกที่บ่งบอกว่าเสี่ยงต่อการมีปัญหา	327
การสร้างวินัยในชั้นเรียน	330

แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาความมีวินัยในตนเองให้กับผู้เรียน	336
บทสรุป.....	340
คำถามทบทวน	342
บทที่ 12 การประกันคุณภาพการศึกษา	343
ความหมายและความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา	344
การควบคุมคุณภาพ	347
การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา.....	355
การประเมินคุณภาพ	362
การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	371
การประเมินคุณภาพภายนอก	384
บทสรุป.....	391
คำถามทบทวน	392
บทที่ 13 การศึกษากับการพัฒนาชุมชน	393
แนวคิด หน้าที่หลักของการศึกษากับการพัฒนาชุมชน.....	394
โรงเรียนกับการพัฒนาชุมชน	403
แนวทางจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน	412
แนวทางการบริหารสถานศึกษาบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร	422
แนวทางการจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดน (พ.ศ. 2560-2564)	
ของกระทรวงศึกษาธิการ	424
บทสรุป.....	430
คำถามทบทวน	432
บรรณานุกรม.....	433
ดัชนี.....	454

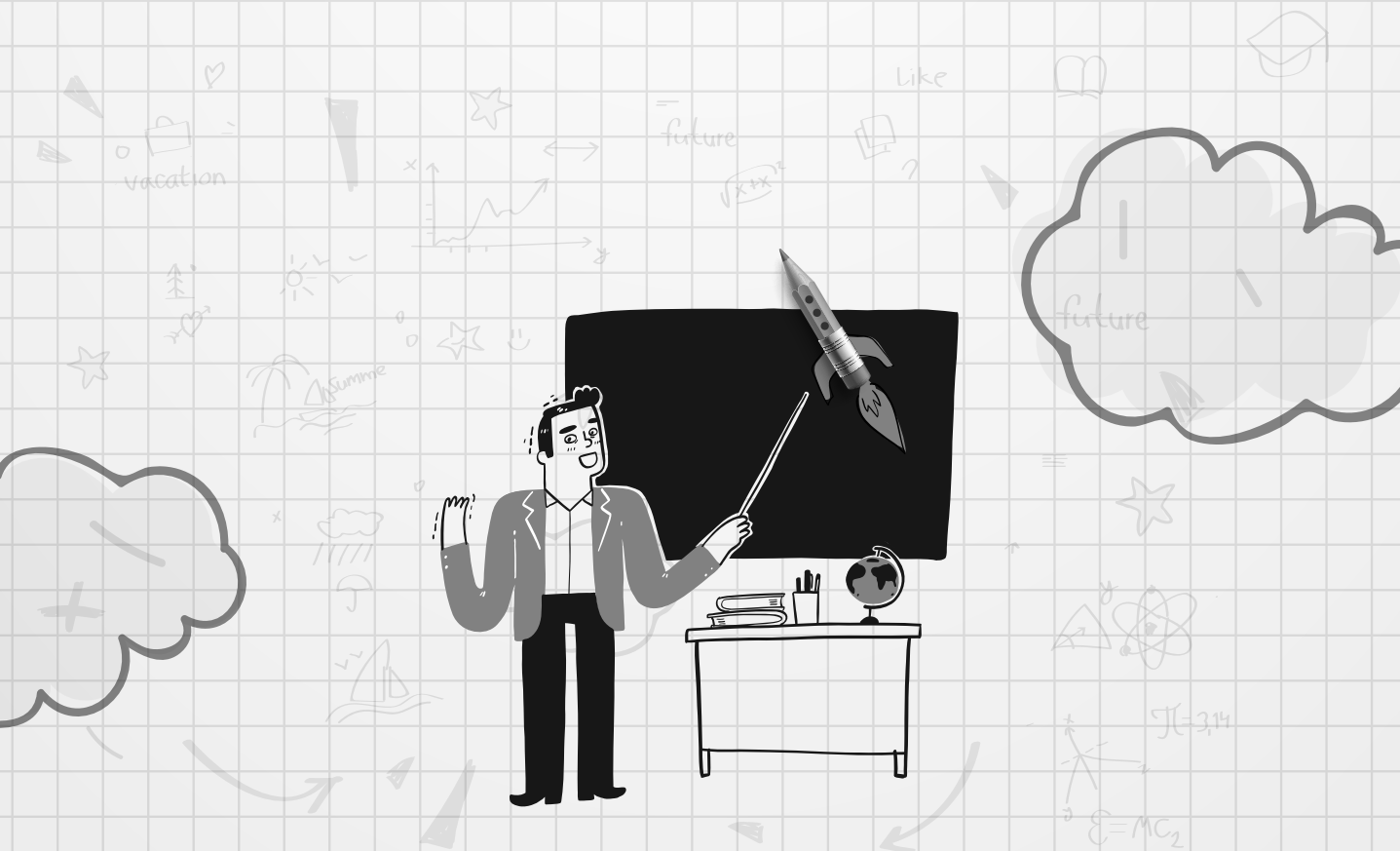

บทที่ 1

แนวคิดการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวคิดการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนเกิดจากการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 สอดคล้องกับหลักการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” โดยอาศัยเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน 5 ปี โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดต้องสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่องค์กรระหว่างประเทศโดยสหประชาชาติกำหนดขึ้น คือ การพัฒนาที่ยั่งยืน

01
unth

02
unth

แนวคิดการบริหารและการจัดการศึกษา

แนวคิดการบริหารและการจัดการศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) ประเด็นภายในประเทศ (Local Issues) อาทิ คุณภาพของคนทุกช่วงวัย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศ ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ และวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อม โดยนำยุทธศาสตร์ชาติ (National Strategy) มาเป็นกรอบความคิดสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

03
unth

04
unth

05
unth

06
unth

07
unth

วิสัยทัศน์ (Vision)

“คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21

08
unth

09
unth

10
unth

วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

1. เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ
  2. เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับทบบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ
  3. เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคีและร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
  4. เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดัก ประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศ
- ลดลง

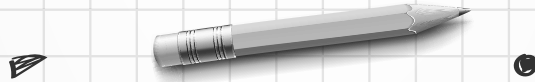
11
unth

12
unth

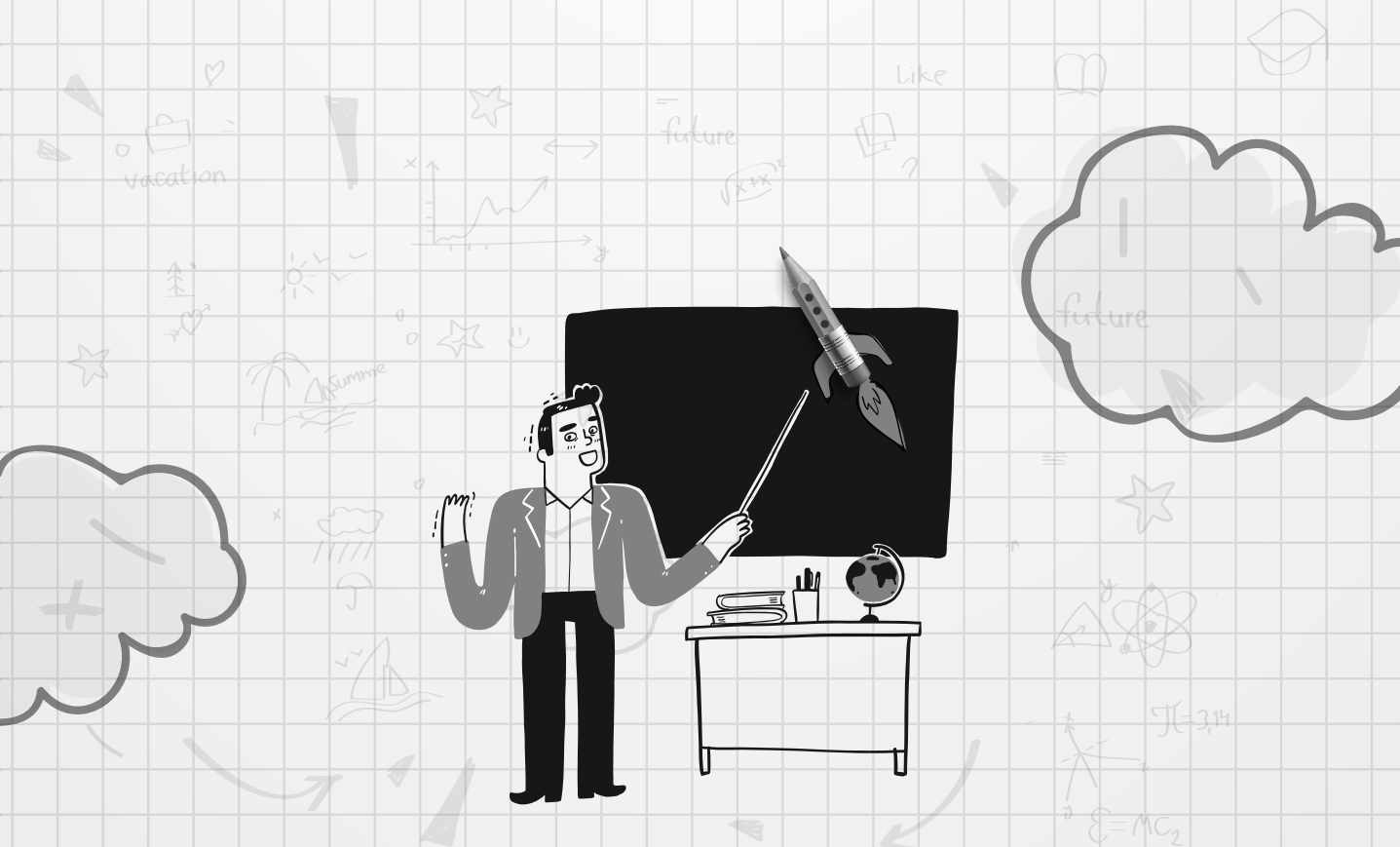
13
unth

บทที่ 2

ทฤษฎี และหลักการบริหาร จัดการองค์การ

การบริหารจัดการองค์การให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยทฤษฎี และหลักการเป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดกระบวนการทำงานโดยมีระบบขั้นตอนและการวางแผนที่มุ่งไปสู่เป้าหมายนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องศึกษาและทำความเข้าใจ เนื่องจากองค์การเป็นระบบของกลุ่มคนหมู่มากที่ต้องอยู่ภายใต้ระเบียบและข้อบังคับ อันจะนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพในองค์การ ทั้งนี้ต้องมีความรู้ในศาสตร์ด้านการบริหารจัดการองค์การและต้องเข้าใจในบริบทของโรงเรียนนั้น ๆ เพื่อการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดมั่นในทฤษฎี และหลักการที่ถูกต้อง และถือเป็นนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติต่อไป

01
unit

02
unit

03
unit

ความหมายและประเภทของทฤษฎีทางการบริหาร

1. ความหมายของทฤษฎี

คำว่า ทฤษฎี ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Theory ได้มีผู้รู้หลายท่านได้ให้ความหมายไว้ในหลายทัศนะ ดังนี้

04
unit

05
unit

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) ได้ให้นิยามของทฤษฎี หมายถึง ความเห็น การเห็น การเห็นด้วยใจ ลักษณะที่คิดคาดเดาตามหลักวิชาการ เพื่อเสริมเหตุผล และรากฐานให้แก่ปรากฏการณ์หรือข้อมูลในภาคปฏิบัติ ซึ่งเกิดขึ้นอย่างมีระบบ ระเบียบ

06
unit

07
unit

Fred N. Kerlinger (1986) ได้ให้คำนิยามทฤษฎีว่าเป็นกลุ่มของโครงสร้าง (Constructs) นิยาม (Definitions) และข้อเสนอที่ต้องการพิสูจน์ (Proposition) ที่เสนอความคิดเห็นของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องสัมพันธ์กัน พร้อมกันนั้นก็ระบุความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ เพื่อที่จะพออธิบายการปรากฏการณ์นั้น ๆ

08
unit

09
unit

Hoy & Miskel (1991) ได้ให้ความหมายของทฤษฎีในด้านการบริหารการศึกษาว่าเป็นชุดของแนวคิด (Concepts) คติฐาน (Assumptions) และข้อยุติโดยทั่วไป (Generalizations) ที่อธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมขององค์การการศึกษาอย่างเป็นระบบและสัมพันธ์กัน แต่สำหรับสมมติฐาน (Hypotheses) อาจจะได้รับมาจากทฤษฎีที่คาดการณ์ความสัมพันธ์เพิ่มเติมของแนวคิดต่าง ๆ ของระบบการศึกษา

10
unit

11
unit

จันทร์านิ สงวนนาม (2545) ได้ให้คำนิยามตามความหมายทฤษฎีไว้ว่า ทฤษฎีประกอบด้วย 3 ส่วน คือ (1) ทฤษฎีประกอบด้วย มโนทัศน์ คติฐานเบื้องต้นและข้อสรุปโดยทั่วไป อย่างมีเหตุผล (2) หน้าที่หลักของทฤษฎี คือ พรรณนาอธิบายพยากรณ์พฤติกรรม และ (3) ทฤษฎีเป็นเครื่องช่วยให้ค้นคว้าการเรียนรู้ คือ ช่วยกระตุ้น จูงใจและชี้แนะการพัฒนาองค์ความรู้ให้รู้สึก รู้กว้างต่อไปอีก

12
unit

13
unit

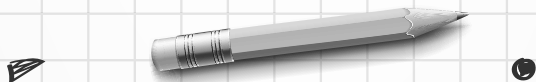
วิทยาการ เชียงกูล (2546) ได้กล่าวว่า ทฤษฎี คือ การอธิบายปรากฏการณ์ เหตุการณ์ต่าง ๆ ว่าเป็นอย่างไร เกิดขึ้นได้อย่างไร และจะเป็นอย่างไรในอนาคต ทฤษฎีที่ได้มาจากการตั้งข้อสมมติฐาน (Hypothesis) และการพิสูจน์อย่างเป็นวิทยาศาสตร์จนได้หลักฐานข้อเท็จจริง มีเหตุผลที่น่าเชื่อถือ ยืนยันอยู่จำนวนหนึ่งจึงได้รับการยอมรับเป็นทฤษฎี แต่ทฤษฎีที่เป็นที่ยอมรับในสมัยหนึ่งต่อไปก็อาจจะมีคนเสนอสมมติฐานใหม่ และพิสูจน์หาทฤษฎีใหม่มาได้แย้ง

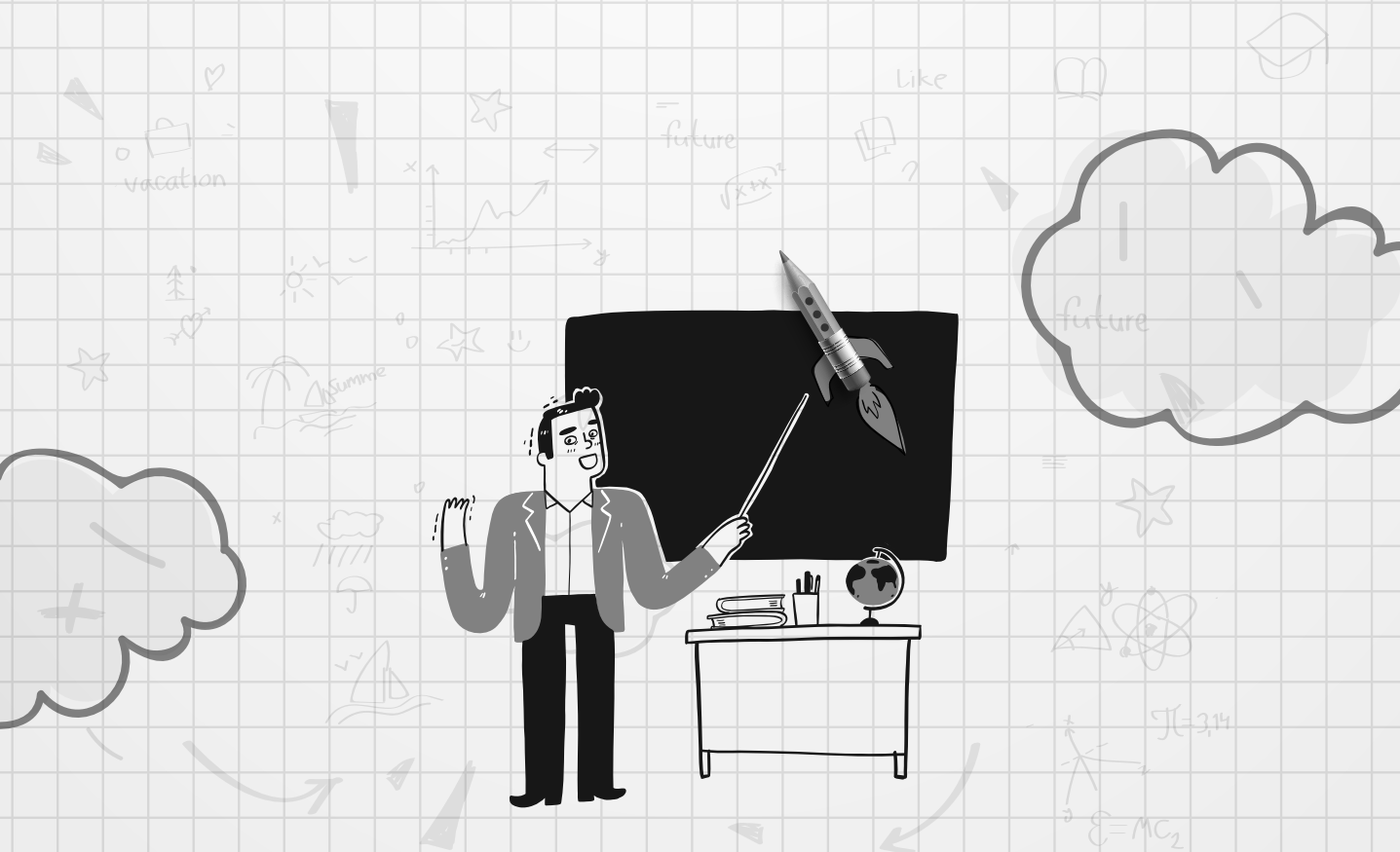

บทที่

3

ภาวะผู้นำทางการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางการศึกษา เป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการศึกษาให้เกิ
 องค์กรความรู้ และเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง เนื่องจากเกิดจากภายในตัวบุคคลอันเกิดจากความต้อ
 การเปลี่ยนแปลงและมีอุดมการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับ
 อารยประเทศได้ ด้วยหลักสำคัญที่ว่า การศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ ดังนั้น การบริหารการศึกษาเพื่อให้เกิด
 ประโยชน์ต่อประเทศจึงควรมีผู้นำองค์กรทางการศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ มีสมรรถนะในการ
 บริหารจัดการการศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของชาติ และสามารถผลิตบุคลากรที่เกิดจากผลผลิตทางการ
 ศึกษาที่มีคุณภาพได้อีกด้วย การศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางการศึกษาก่อให้เกิดหลักการและทฤษฎีตามหลักวิชาการ
 ที่ถูกต้อง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ และวางรากฐานอันเป็นพื้นฐานต่อการพัฒนาประเทศได้ตามลำดับ

01
unth02
unth03
unth04
unth

ความหมายของผู้นำ และภาวะผู้นำ

1. ความหมายของผู้นำ (Leader)

ความหมายของคำว่า ผู้นำ โดยนักวิชาการได้แยกความเป็นผู้นำออกจากคำว่าผู้บริหาร ทั้งนี้นักวิชาการ
 และนักทฤษฎีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ได้นิยามความหมายของคำว่า ผู้นำ พอสรุปได้ดังนี้

05
unth06
unth

McFarland กล่าวว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่มีความสามารถในการใช้อิทธิพลให้คนอื่นทำงานในระดับ
 ต่าง ๆ ที่ต้องการ ให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ McFarland (1979 อ้างถึงใน พิพัฒน์ นนทนาธรณ์,
 2556)

07
unth08
unth

ผู้นำ คือ ผู้ที่มีความสามารถในการชักจูงให้คนอื่นทำงานให้สำเร็จตามต้องการ Huse (1978 อ้างถึง
 ในพิพัฒน์ นนทนาธรณ์, 2556)

09
unth10
unth

ผู้นำ คือ บุคคลที่มีอิทธิพลสูงสุดในกลุ่ม และเป็นผู้ต้องปฏิบัติภาระหน้าที่ของตำแหน่งผู้นำที่ได้รับ
 มอบหมาย บุคคลอื่นในกลุ่มที่เหลือ คือ ผู้ตาม แม้จะเป็นหัวหน้ากลุ่มย่อย หรือผู้ช่วยในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ
 ก็ตาม Yukl (1989 อ้างถึงใน พิพัฒน์ นนทนาธรณ์, 2556)

11
unth12
unth13
unth

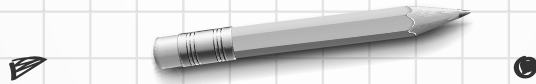
พัชรา วาณิชวสิน (2560) ได้กล่าวถึง ผู้นำ ในแต่ละระดับมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบใน
 การนำด้วยจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันไปในแต่ละด้าน แต่ด้วยเป้าหมายเดียวกัน คือ ได้ผลลัพธ์ตามที่องค์กร
 ต้องการเพื่อเดินหน้าไปสู่ทิศทางที่กำหนดไว้ แต่การที่ผู้นำจะทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายองค์การดังที่กล่าวมา
 แล้วได้นั้น ผู้นำจำเป็นต้องโน้มน้าวและใช้อิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อช่วยผลักดันให้เกิดผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่กำหนด
 ไว้ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้นำในแต่ละระดับ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้นำ (Leader) คือ บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้ง หรือการเลือกตั้งหรือการยกย่อง
 จากกลุ่มให้ทำหน้าที่ของตำแหน่งผู้นำให้มีหน้าที่ในการตัดสินใจ สามารถชี้แนะ สั่งการ ควบคุม ให้คุณให้โทษ
 และช่วยเหลือให้กลุ่มสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

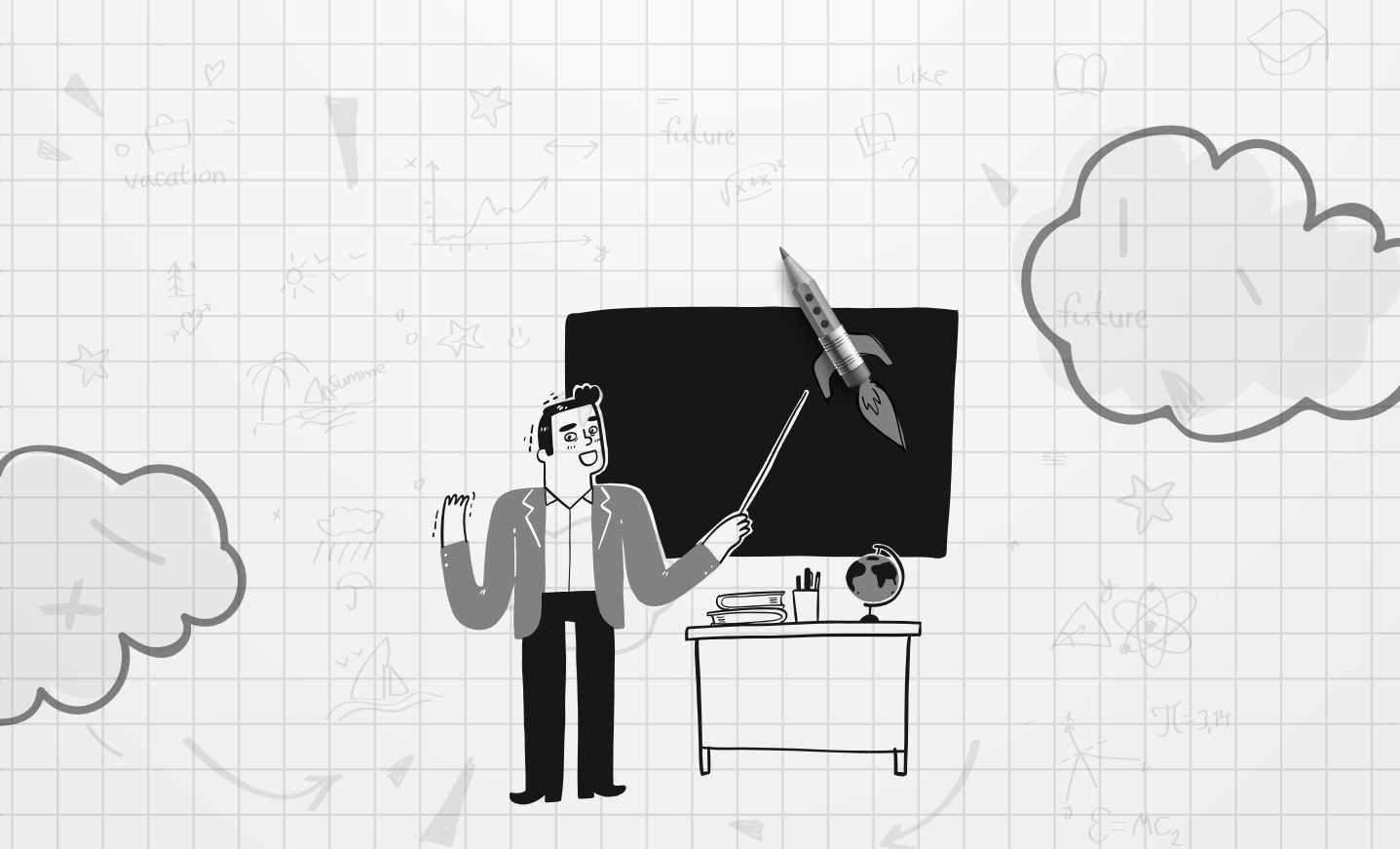

บทที่

4

การเรียนรู้วัฒนธรรม และการติดต่อสื่อสารในองค์การ

การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปได้เข้าร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้นั้น คณะบุคคลดังกล่าวได้ร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติกิจกรรมด้วยความกระตือรือร้น อันเป็นผลเนื่องมาจากสภาพแวดล้อม และพฤติกรรมในการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมเป็นการกำหนดข้อสมมุติฐาน เพื่อนำไปสู่ค่านิยมร่วมกัน โดยการกำหนดออกมาเป็นพฤติกรรมการปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในองค์กร หรือสนับสนุนซึ่งกันและกันให้เกิดเป็นสัญลักษณ์ที่ส่งผลทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายพร้อมทั้งสามารถทำให้การปฏิบัติกิจกรรมของคณะบุคคลมีความยั่งยืนและมั่นคง ดังนั้น ลักษณะดังกล่าวข้างต้นเรียกว่า วัฒนธรรมองค์การ ซึ่งบุคคลในองค์กรต้องมีการเรียนรู้วัฒนธรรมองค์การ (Learning of Organizational Culture) และนำไปปฏิบัติ (Implementation) เพื่อให้การเรียนรู้วัฒนธรรม และการติดต่อสื่อสารในองค์กรเกิดความมั่นคง และเจริญก้าวหน้าตามลำดับต่อไป

ความหมายของการเรียนรู้วัฒนธรรมองค์การ

1. ความหมายของการเรียนรู้

การเรียนรู้ (Learning) ได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ในทัศนะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

เดิมคักดิ์ คชวณิช (2546) ได้สรุปความหมายของการเรียนรู้ได้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากการจัดสถานการณ์หรือประสบการณ์ และเมื่อได้รับการฝึกฝน และฝึกหัดจนเกิดความชำนาญแล้ว จะส่งผลทำให้เป็นพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรขึ้น ทั้งนี้พฤติกรรมเหล่านั้นต้องไม่เกิดจากสัญชาตญาณ วุฒิภาวะ โรคภัยไข้เจ็บ หรือเป็นผลมาจากการใช้ยาทั้งหลาย

อำนาจ ธีระวนิช (2547) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง ผลลัพธ์จากประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม หรือผลงาน โดยประสบการณ์ของบุคคลอาจจะเกิดขึ้นได้จากการสังเกตการอ่าน หรือการฟังจากแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ หรือการค้นพบด้วยตนเอง

ณัฐพันธ์ เจริญนันท์ (2556) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างค่อนข้างถาวร ซึ่งเกิดมาจากประสบการณ์ หรือการฝึกฝนของระบบการเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการในช่วงเวลาและสถานการณ์

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้และฝึกฝนอันเนื่องมาจากประสบการณ์ในรูปแบบต่าง ๆ และสามารถนำมาซึ่งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

2. ความหมายของวัฒนธรรม

วัฒนธรรม (Culture) ได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ในทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2538) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรม (Culture) มีหลายความหมาย ดังนี้

1. กลุ่มของค่านิยม (Values) ความเชื่อถือ (Beliefs) ความเข้าใจ (Understandings) และบรรทัดฐาน (Norms) ซึ่งสมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดองค์การ

01
unt

02
unt

03
unt

04
unt

05
unt

06
unt

07
unt

08
unt

09
unt

10
unt

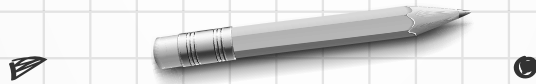
11
unt

12
unt

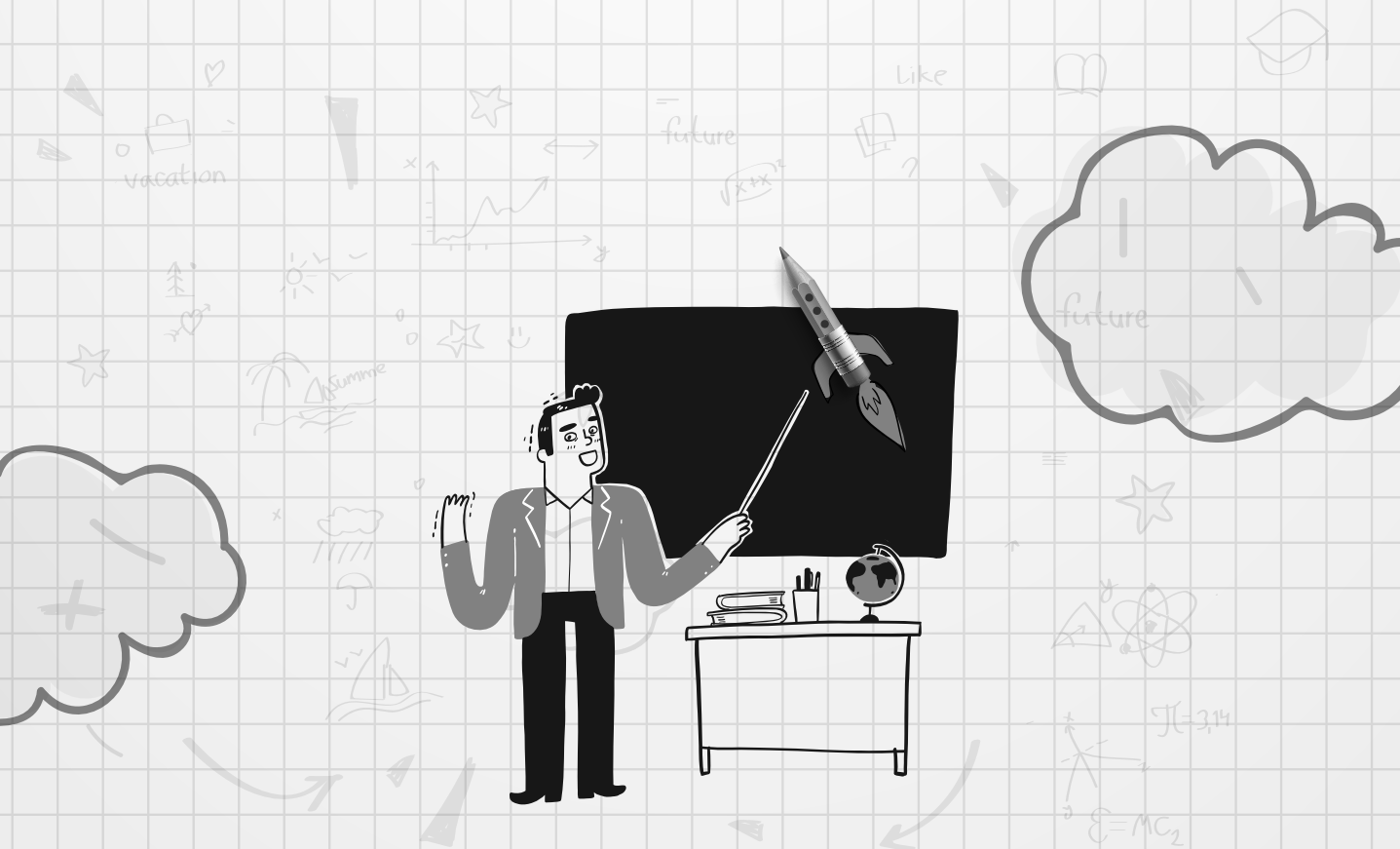
13
unt

บทที่ 5

การคิดอย่างเป็นระบบ และการประสานประโยชน์องค์การ

เมื่อมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งผิดพลาดเกิดขึ้น สิ่งที่มีจะได้ยินจากผู้บริหารที่ตำหนิความผิดพลาดที่เกิดขึ้นว่า “ทำงานไม่เป็นระบบ” หรือเมื่อเราขับรถอยู่บนถนนพบเห็นการชูดถนนฝั่งทอระบายน้ำเสีย อีกไม่กี่เดือนต่อมา ก็ชูดที่เดิมอีก คราวนี้ฝั่งสายไฟฟ้า เรามักตำหนิอยู่ในใจว่า “ทำงานไม่เป็นระบบ” ไม่รู้จักประสานงานกันให้ดี ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะต้องชูดถนนตรงนี้ และแม้แต่ครู-อาจารย์ เมื่อตรวจงานของนักศึกษาซึ่งตำหนิว่า เขียนรายงานอย่างไม่เป็นระบบ สิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นอีกมากมายที่เป็นปัญหามักจะถูกโยนไปให้ “ระบบ” เป็นตัวสร้างปัญหา ทั้ง ๆ ที่ตัวระบบเองนั้น เกิดขึ้นจากคนที่คิดระบบให้ออกมาสามารถทำงานได้อย่างดี ฉะนั้น การคิดอย่างเป็นระบบจึงมีความสำคัญในการวางแผน ทำให้สามารถทำงานบรรลุผล และสำเร็จอย่างราบรื่น เรียบร้อย รวดเร็ว และร่วมกันทำการวางแผนการทำงานจึงเริ่มต้นที่ความสามารถในการคิดก่อน

ความหมาย และความเป็นมาของการคิดอย่างเป็นระบบ

การคิดอย่างเป็นระบบ (Systems Thinking) ผู้ที่เริ่มพูดถึงแนวคิดนี้เป็นคนแรก คือ Bertalanfy นักชีววิทยา ต่อมาแนวคิดนี้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย และพัฒนาไปสู่สาขาอื่น ๆ เช่น ฟิสิกส์ เริ่มมาจากการตั้งข้อสันนิษฐาน (Thesis) แล้วมีข้อขัดแย้งของสันนิษฐานนั้น ๆ เกิดขึ้น แต่ก็ไม่ถูกทั้งหมด ดังนั้น จึงเกิดการสังเคราะห์ (Synthesis) สิ่งใหม่ และสิ่งเหล่านี้ได้พัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง ความรู้ต่าง ๆ จะพัฒนาเป็นแบบนี้ไปอย่างไม่หยุดยั้ง ทุกอย่างเคลื่อนไหว ไม่แน่นอน วิธีคิดแบบนี้มีมานานแล้ว ทุกอย่างมีมูลเหตุ ความรู้เรื่องทฤษฎีระบบเป็นการมองโลกแบบองค์รวม ดังนั้น ทุกอย่างมีความเชื่อมโยง สัมพันธ์จากส่วนย่อยไปสู่ส่วนใหญ่

1. ความหมายของการคิด

ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของการคิดในทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

Dewey (1933 อ้างถึงใน สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ, 2555) สรุปไว้ว่า การคิดเป็นกระบวนการทางสมองที่เกิดขึ้นภายในตน ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของสมองมนุษย์ เป็นความสามารถเฉพาะบุคคล การคิดเริ่มต้นเมื่อมีการกระตุ้นประสาทรับรู้จากสิ่งแวดล้อม และสมองมีการเลือกรับรู้การกระตุ้นนั้น สมองของมนุษย์สามารถคิดได้ตั้งแต่ขั้นต่ำ คือ การคิดสิ่งที่ยังไม่ซับซ้อน จนถึงการคิดขั้นสูง ซึ่งเป็นการคิดที่ซับซ้อน ทั้งนี้ความสามารถในการคิดจะมีการพัฒนาเป็นลำดับจากง่ายไปยาก

Piaget (1964 อ้างถึงใน สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ, 2555) กล่าวว่า ความคิด คือ ความสามารถในการวางแผน และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เพราะฉะนั้น ความคิดจะเกิดจากการที่บุคคลได้รับประสบการณ์จากการปะทะสังสรรค์กับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม โดยมีกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาความคิด ได้แก่ กระบวนการดูดซับ (Assimilate) โดยค่อย ๆ ซึมซับความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ และกระบวนการปรับให้เหมาะสม (Accommodation) โดยพยายามปรับความรู้ความคิดให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ตลอดเวลา

Bruner et al. (1956 อ้างถึงใน ศุภพงศ์ อยู่ทอง, 2531) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การคิด เป็นกระบวนการที่ใช้ในการสร้างแนวความคิดรวบยอด (Concept Formation) ด้วยการจำแนกความแตกต่าง การจัดกลุ่ม

01
unth

02
unth

03
unth

04
unth

05
unth

06
unth

07
unth

08
unth

09
unth

10
unth

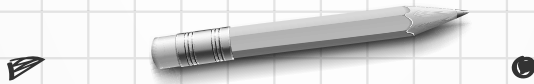
11
unth

12
unth

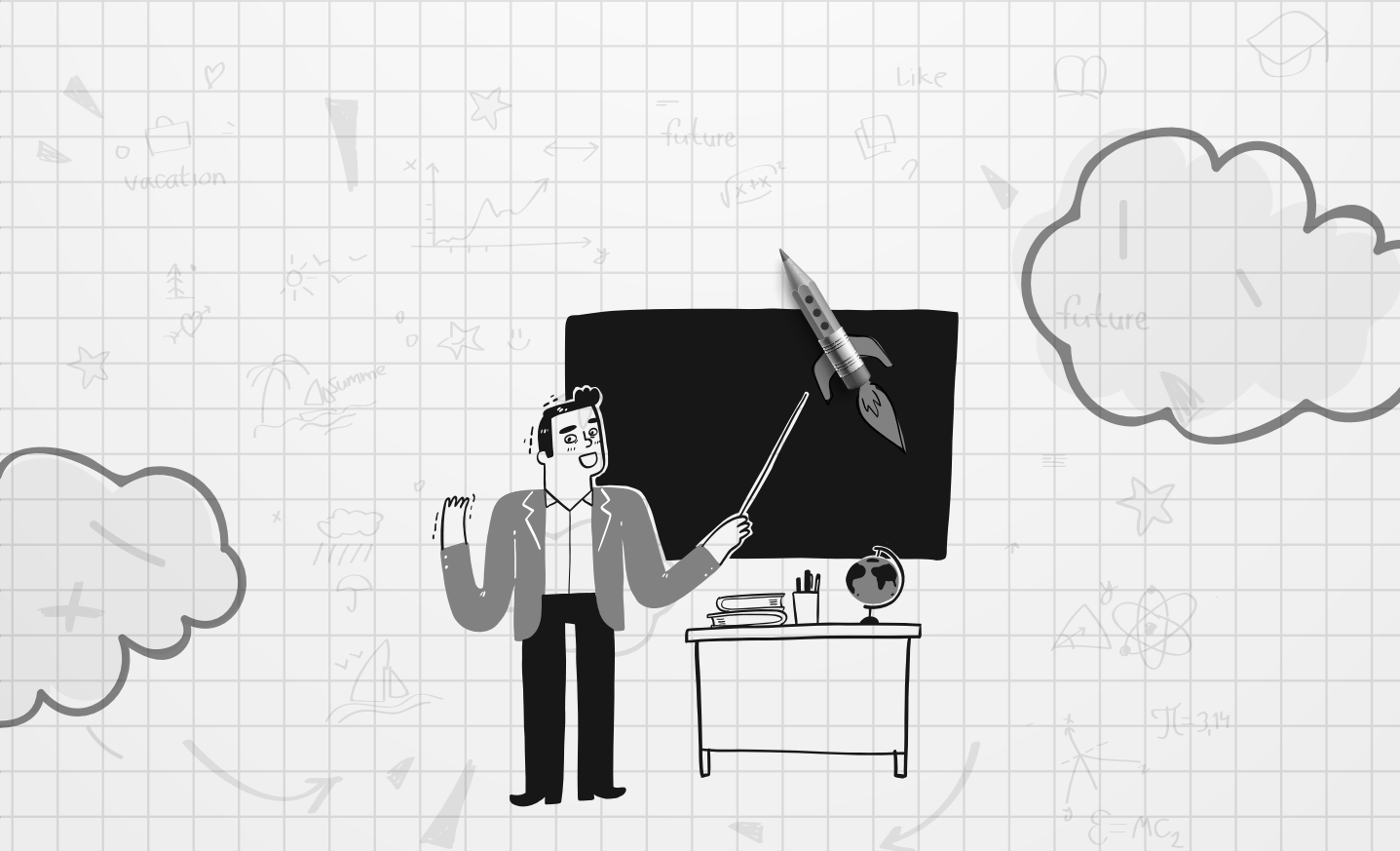
13
unth

บทที่ 6

การส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ในองค์กร

ความมีมนุษยสัมพันธ์เป็นบุคลิกส่วนบุคคลซึ่งมีอยู่ในตัวครู และผู้บริหาร อันจะนำมาซึ่งผลสำเร็จต่อองค์กร เนื่องด้วยความเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีนั้นนำมาซึ่งผลสำเร็จในองค์กร เกิดการติดต่อสื่อสาร การเกี่ยวข้องกับตัวบุคคลที่ได้พบเห็น การเป็นสัญลักษณ์ที่เกิดความน่าเชื่อถือ เชื่อมมั่นในตัวบุคคล เกิดความไว้วางใจให้กระทำการใด ๆ ตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของงานนั้น รวมถึงการประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชน สังคม คณะกรรมการสถานศึกษา

01
unth

02
unth

ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ในองค์กร

การที่มนุษย์จะอยู่ร่วมกันเพื่อดำเนินกิจกรรมอันมีเป้าหมายเดียวกัน หรือแตกต่างกันเป็นจำเพาะของกลุ่ม ในการอยู่ร่วมกันจะต้องมีการประสานสัมพันธ์ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบและส่วนที่เกี่ยวข้องในด้านส่วนตัว ซึ่งทั้งสองลักษณะนี้ถือว่าเป็นความสัมพันธ์ทั้งสิ้น ทั้งระหว่างบุคคลต่อบุคคล และบุคคลต่อองค์กร

03
unth

04
unth

05
unth

1. ความหมายของมนุษยสัมพันธ์

นักวิชาการได้ให้ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ไว้ในทัศนะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

06
unth

เมธาวี อุดมธรรมานภาพ และคณะ (2542) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์เป็นการศึกษาเหตุผลแห่งพฤติกรรมที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ ถ้าภาพ ที่ดีซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจร่วมกัน การให้การยอมรับนับถือกัน นำไปสู่ความพอใจรักใคร่ร่วมมือ สามารถอยู่ร่วมกัน และทำงานร่วมกันจนบรรลุเป้าหมายของบุคคลและองค์กร

07
unth

08
unth

ลักษณะ สิริวัฒน์ (2544) ได้กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการอยู่ร่วมกับคนอื่นด้วยความสุข หรือความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นได้ดี ทำให้คนอื่นมีความชื่นชมให้การยอมรับ และความร่วมมือช่วยให้กลุ่มคนมีความสามารถ และความปรารถนาที่จะทำงานร่วมกันให้ได้ผล

09
unth

10
unth

สมพร สุทัศนีย์ (2544) ได้กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อเกี่ยวข้องกับระหว่างบุคคล เพื่อให้เกิดความรักใคร่ชอบพอ ความร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย และการดำเนินชีวิตที่มีความราบรื่น

11
unth

12
unth

สรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์จำแนกออกได้ 2 ประเภท ได้แก่ 1) หมายถึง มนุษยสัมพันธ์ในด้านทั่วไป คือ มนุษยสัมพันธ์เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ของคนคนหนึ่งที่มีความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข 2) กล่าวคือ มนุษยสัมพันธ์เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ สำหรับในเรื่องของศาสตร์ หมายถึง มนุษยสัมพันธ์เป็นองค์ความรู้ มีทฤษฎี กฎเกณฑ์หลักการ เป็นสาระสำคัญของเนื้อหา ผู้ที่มีความประสงค์ที่จะศึกษาเกี่ยวกับศาสตร์ในด้านนี้สามารถศึกษาหาความรู้ได้ ส่วนที่เป็นศิลป์ หมายถึง มนุษยสัมพันธ์เป็นเรื่องของกลวิธีในการนำเอาศาสตร์ไปใช้กับผู้อื่น ในแต่ละคนไม่เหมือนกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ไม่มีสูตรสำเร็จต้องใช้ศิลปะมากกว่าศาสตร์

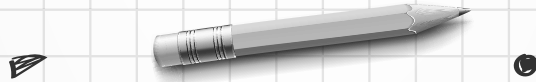
13
unth

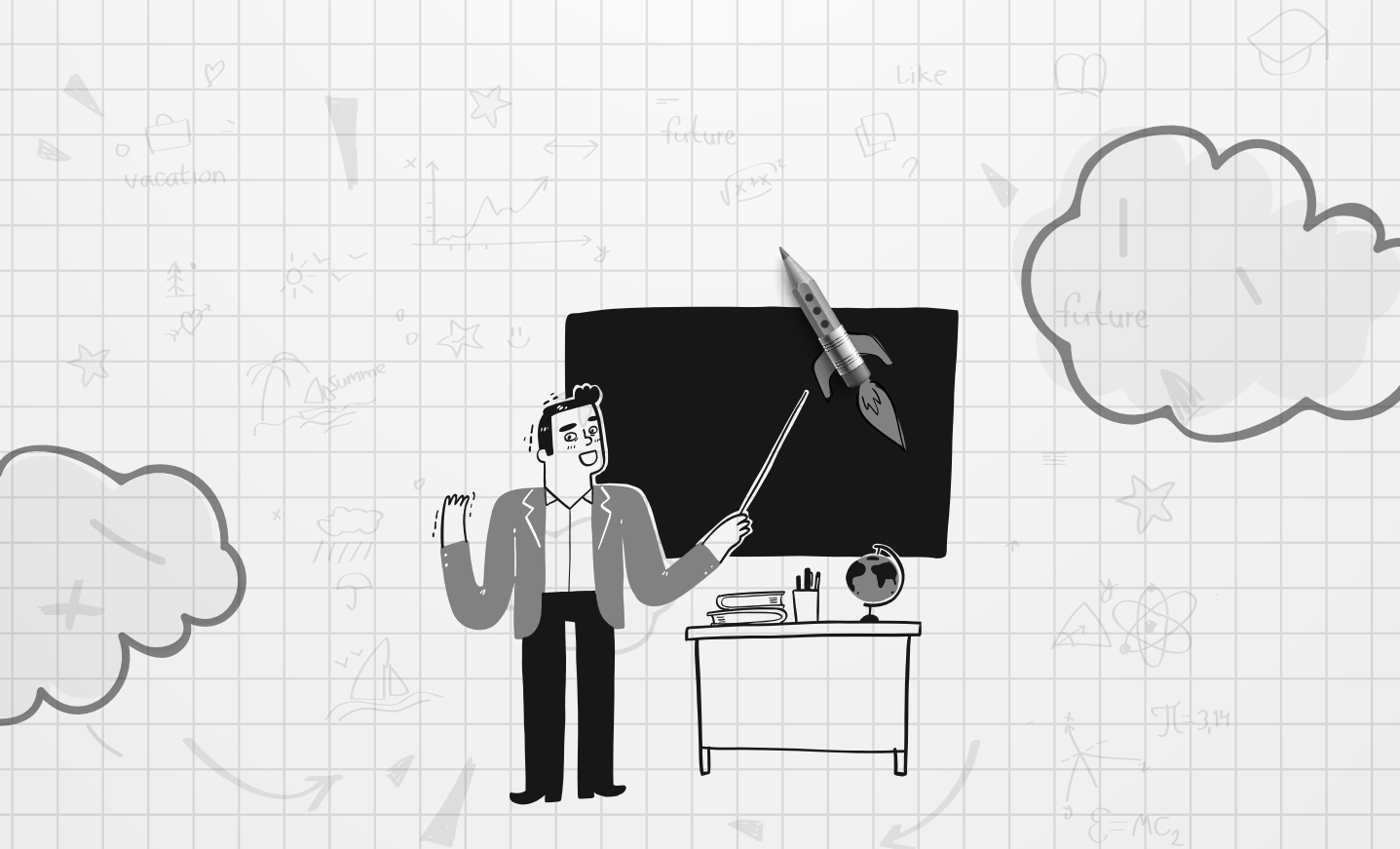

บทที่

8

การจัดระบบสารสนเทศ เพื่อการบริหารจัดการ

การนำความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ประเภทวัสดุอุปกรณ์ และประเภทวิธีการแนวความคิดใหม่มาเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการสถานศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดความต้องการความถูกต้องแม่นยำ และรวดเร็ว ผู้บริหารสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศช่วยในการตัดสินใจใช้ในการประเมินองค์กรของตนเอง และเปรียบเทียบกับองค์กรอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและการแข่งขัน การรู้เขารู้เราทำให้เราสามารถที่จะนำเสนอนโยบายในการกำหนดวิสัยทัศน์ และพันธกิจ และการนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างตรงเป้าหมาย รวมถึงการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปได้อย่างมีทิศทางที่ถูกต้องชัดเจน ผู้ร่วมงานหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก็สามารถที่จะปฏิบัติงาน หรือให้ความร่วมมือได้เป็นอย่างดี

01
unit

02
unit

03
unit

ความหมายของข้อมูลและสารสนเทศ

แหล่งที่มาของข้อมูลสารสนเทศมีแหล่งที่มาจากภายใน และภายนอกสถานศึกษา บทบาทของผู้บริหารในการจัดหาข้อมูลสารสนเทศ โดยการจัดซื้อ การผลิตขึ้นมาจากสถานศึกษา และการบริจาควัสดุอุปกรณ์ จากครูผู้ปกครอง และชุมชนภายใต้การดำรงชีวิตในสังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมอุดมปัญญา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารช่วยในการบริหารจัดการองค์กรต่าง ๆ

04
unit

05
unit

06
unit

1. ความหมายของข้อมูลสารสนเทศ

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของข้อมูลเพิ่มเติม ดังนี้

ศิริไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล (2549) ได้ให้ความหมายข้อมูลไว้ว่า ข้อมูล หมายถึง ข้อเท็จจริงต่าง ๆ

อาจอยู่ในรูปของ ตัวเลข ตัวอักษร สัญลักษณ์ รูปภาพ หรือมีเสียงก็ได้

08
unit

Efraim Turban et al. (2006) ได้ให้ความหมายของข้อมูลไว้ว่า คือ คำอธิบายพื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ กิจกรรมและธุรกรรมต่าง ๆ ที่ได้ถูกบันทึก ได้ถูกจัดประเภท และถูกเก็บเอาไว้แต่ไม่มีลักษณะที่เป็นระเบียบเพียงพอที่จะสามารถนำมาเอาไปใช้งานที่เป็นทางการได้ สามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

09
unit

10
unit

1.1 ข้อมูล (Data) หมายถึง ความเป็นจริงที่สามารถยืนยันได้ด้วยหลักฐานที่ปรากฏ อาจจะ

เป็นในรูปแบบของตัวเลข ผลการวิเคราะห์ที่ทำให้ผู้ที่ค้นพบเชื่อมั่น เกิดความเชื่อถือ สามารถนำมายึดเป็นแนวปฏิบัติอันจะนำไปสู่การปฏิบัติงาน และเป็นหลักฐานสำคัญได้ในที่สุด

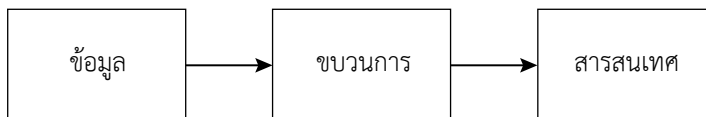
11
unit

12
unit

1.2 กระบวนการ (Process) หมายถึง การแปลงข้อมูลให้เปลี่ยนเป็นสารสนเทศ หรือ

กล่าวได้ว่า ขบวนการ คือ กลุ่มของงานที่สัมพันธ์กัน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามที่ต้องการ ดังภาพ 8.1

13
unit

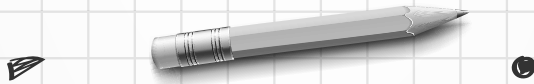

ภาพ 8.1 ขบวนการแปลงข้อมูลเป็นสารสนเทศ

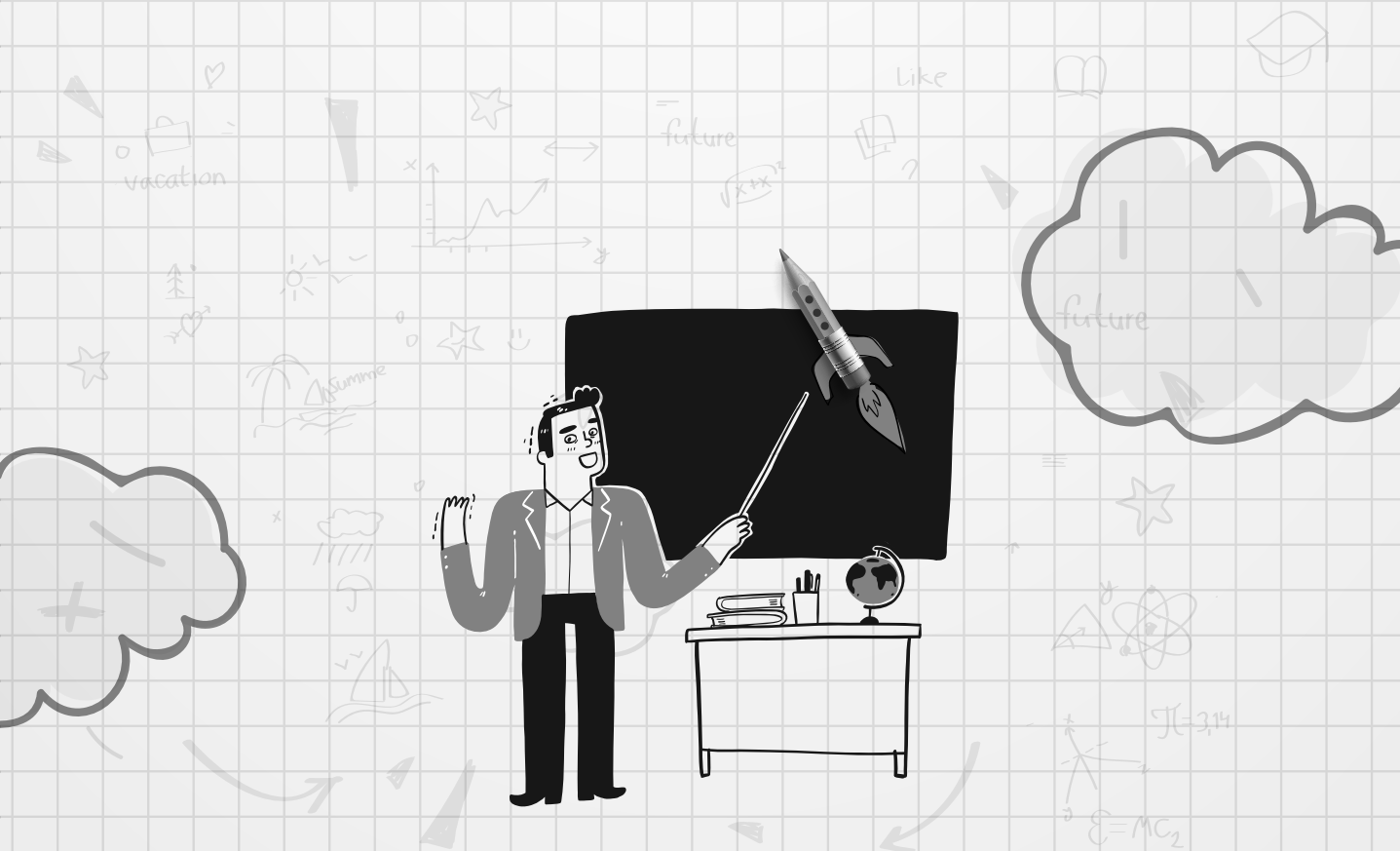

บทที่

9

การจัดทำโครงการพัฒนาองค์การ

การบริหารจัดการให้ผู้เรียนได้ฝึกภาคปฏิบัติ ผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองที่เป็นลักษณะทักษะ กระบวนการ โดยจัดเป็นกิจกรรมทางวิชาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี การจัดทำโครงการพัฒนาองค์การนอกจากจะเป็นการสร้างการพัฒนาแล้ว ยังจะก่อให้เกิดผล กระทบที่เกิดขึ้นเมื่อโครงการเสร็จสิ้นลง ผลกระทบนี้จะเป็นประเด็นในการพัฒนาและสร้างเพื่อต่อยอดใน การพัฒนาโครงการต่าง ๆ ตามมา

01
unth

02
unth

ความหมาย ความสำคัญ หลักการของโครงการ

03
unth

1. ความหมายของโครงการ

สำหรับโครงการ (Project) ได้มีนักวิชาการให้ความหมายในทัศนะต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

04
unth

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2536) ได้กล่าวว่า โครงการ คือ กิจกรรมที่จะจัดหรือดำเนินการเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผน เช่น โครงการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียน โครงการสร้างรั้วโรงเรียน ด้วยต้นมะขามเทศ โครงการจัดกิจกรรมสหกรณ์เพื่อการศึกษา เป็นต้น

05
unth

06
unth

Suchman (1990 อ้างถึงใน สุวิมล ติรภานันท์, 2548) ได้กล่าวว่า โครงการ หมายถึง การใช้กระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์ หรือการใช้เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อหาข้อมูลที่เป็นจริง และเชื่อถือได้เกี่ยวกับโครงการ เพื่อการตัดสินใจว่า โครงการดังกล่าวดีหรือไม่ดีอย่างไร หรือเป็นการค้นหาว่าผลของกิจกรรมที่วางไว้ในโครงการ ประสบความสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่

07
unth

08
unth

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2562) ได้กล่าวว่า โครงการ หมายถึง กระบวนการทำงานที่ประกอบไปด้วย กิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรม ซึ่งมีการทำโครงการเป็นไปตามลำดับ โดยการทำงานจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้ โดยจะมีการกำหนดระยะเวลาและงบประมาณที่จำกัด ในการดำเนินงานโครงการจะต้องมีผู้ที่มีหน้าที่ รับผิดชอบต่อโครงการ มีหน้าที่ทำการบริหารงาน กิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผนงาน เหมาะสมกับเวลา และ งบประมาณที่ตั้งไว้

09
unth

10
unth

กล่าวโดยสรุปได้ว่า โครงการ หมายถึง ขั้นตอนและรูปแบบการทำงานโดยมีวัตถุประสงค์เป็นตัวตั้ง โดยอาศัยระยะเวลา เงิน และทรัพยากรมนุษย์เป็นตัวขับเคลื่อนให้ประสบความสำเร็จ อันจะนำมาซึ่งประโยชน์ ที่ได้รับในโครงการนั้น ๆ

11
unth

12
unth

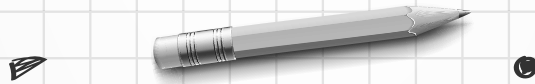
2. ความสำคัญของโครงการ

โครงการมีความสำคัญต่อการวางแผนการดำเนินงาน สามารถกำหนดทิศทางได้อย่างมีเป้าหมาย และเป็นตัวชี้วัดถึงความสำเร็จในการดำเนินงาน โครงการในแต่ละโครงการจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความต้องการ ในการขับเคลื่อน ซึ่งอาจจะรวมถึงงบประมาณในการจัดสรร และประโยชน์ที่ได้รับ โครงการจึงมีความสัมพันธ์ กับแผนงาน และนโยบาย นั่นหมายถึง นโยบายของรัฐบาลถูกนำมาจัดทำเป็นแผนชาติ จากแผนชาติจะถูก นำปรับเป็นแผนกระทรวงต่าง ๆ จากนั้น แผนกระทรวงจะถูกปรับต่อไปเป็น แผนกรม และหน่วยงานระดับล่าง

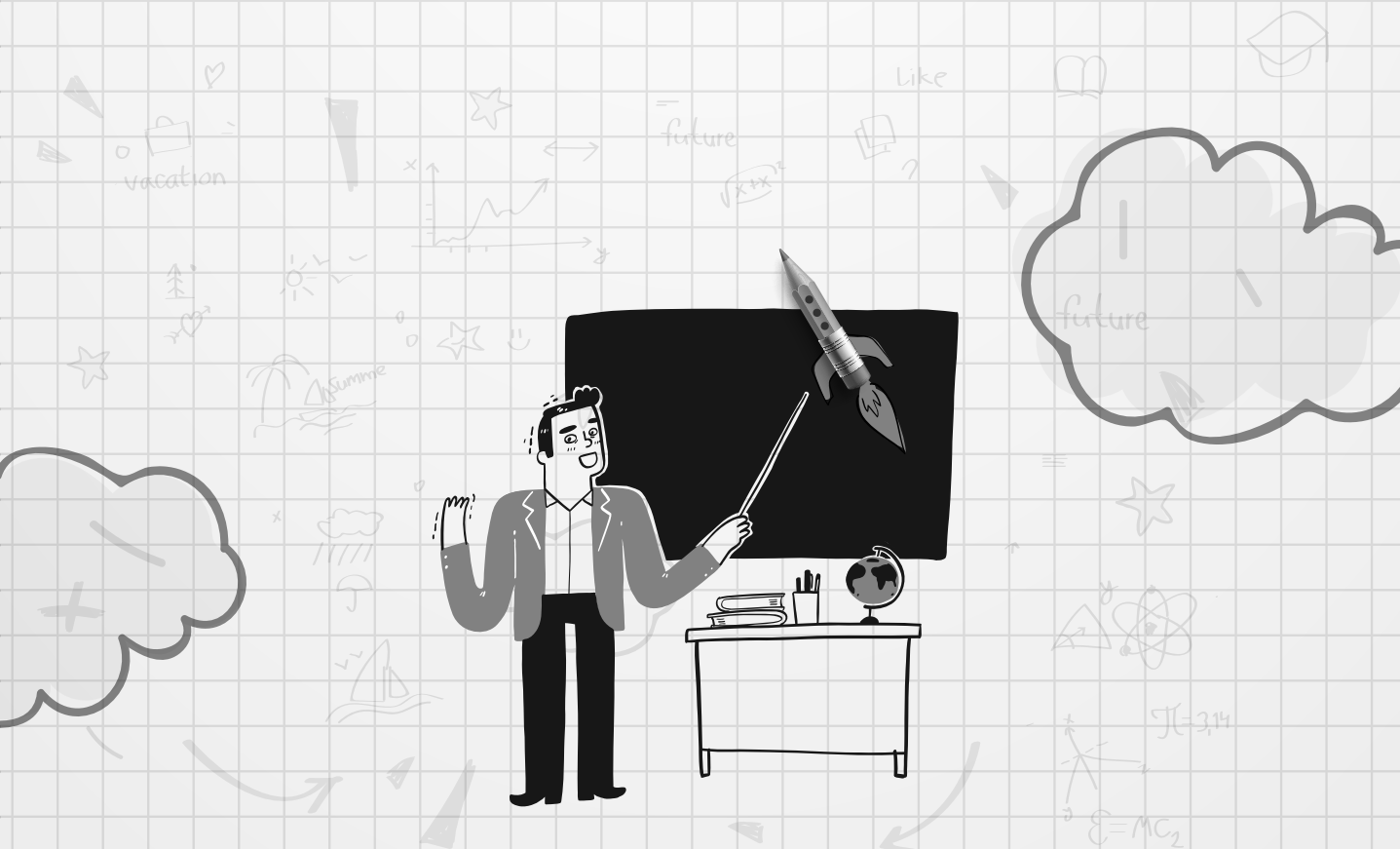
13
unth

บทที่ 10

การจัดการในชั้นเรียน

การจัดการชั้นเรียน เป็นวิธีการดำเนินการให้ชั้นเรียนได้อยู่ในสภาพความพร้อมที่จะดำเนินการเรียน การสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง เนื่องด้วยชั้นเรียนเป็นแหล่ง การเรียนรู้ขั้นพื้นฐานในรายวิชาต่าง ๆ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอันประกอบด้วยผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน หรืออาจเรียกว่า “ความแตกต่างระหว่างบุคคล” (Individual Difference) ชั้นเรียนที่มีการบริหารจัดการที่ดี เป็นความสามารถของผู้สอนที่ส่งผลต่อบรรยากาศการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นปัจจัยสำคัญของการเรียนการสอน และหมายความรวมถึง ผู้เรียนมีความสุขในขณะที่อยู่ในชั้นเรียน ความสุขของผู้เรียนเป็นสิ่งที่สุดยอดปรารถนา ของผู้สอน และผู้รับผิดชอบทางการศึกษาต้องพยายามจัดให้มีขึ้นโดยทั่วกัน การบริหารจัดการชั้นเรียนเป็นองค์ รวมของการบูรณาการความรู้ ความสามารถของครูผู้สอน พร้อมทั้งก่อให้เกิดแรงจูงใจให้ผู้เรียนได้มาโรงเรียน และ ได้เรียนหนังสืออย่างมีความสุข

01
unth

02
unth

03
unth

04
unth

ความหมายและความสำคัญของการจัดการชั้นเรียน

05
unth

1. ความหมายของการจัดการชั้นเรียน

06
unth

เมื่อพิจารณาคำที่เกี่ยวข้องกับ “Classroom Management” จะพบว่า มีทั้งความหลากหลายของ คำที่ใช้ และมีทั้งความใกล้เคียงกันในความหมาย ผู้เรียบเรียงจึงวิเคราะห์คำและสรุปความหมายของคำว่า “Classroom Management” ไว้ ดังนี้

07
unth

Thai Software Dictionary (2549 อ้างถึงใน ฆนัท ธาตุทอง, 2552) ได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้ class (n.vi.vt) หมายถึง

08
unth

1. ชั้น ชั้น ประเภท ชนิด อย่าง จำพวก จัดเข้าไว้ในจำพวก จัดเข้าอยู่ในประเภท
2. ชั้นในโรงเรียน เวลาเรียน ชั้นชมเชย
3. พวกคนชั้นสูง
4. ชั้นเชิง ท่าทาง รูป

09
unth

Classroom หมายถึง ห้องเรียน

10
unth

Management หมายถึง ความสามารถในการจัดการ

11
unth

ดังนั้น เมื่อสรุปโดยภาพรวมตาม Thai Software Dictionary แล้ว คำว่า “Class Management” คือ “ความสามารถในการจัดการชั้นในโรงเรียน” ส่วนคำว่า “Classroom Management” คือ “ความสามารถ ในการจัดการชั้นในห้องเรียน”

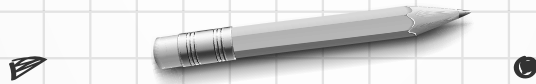
12
unth

13
unth

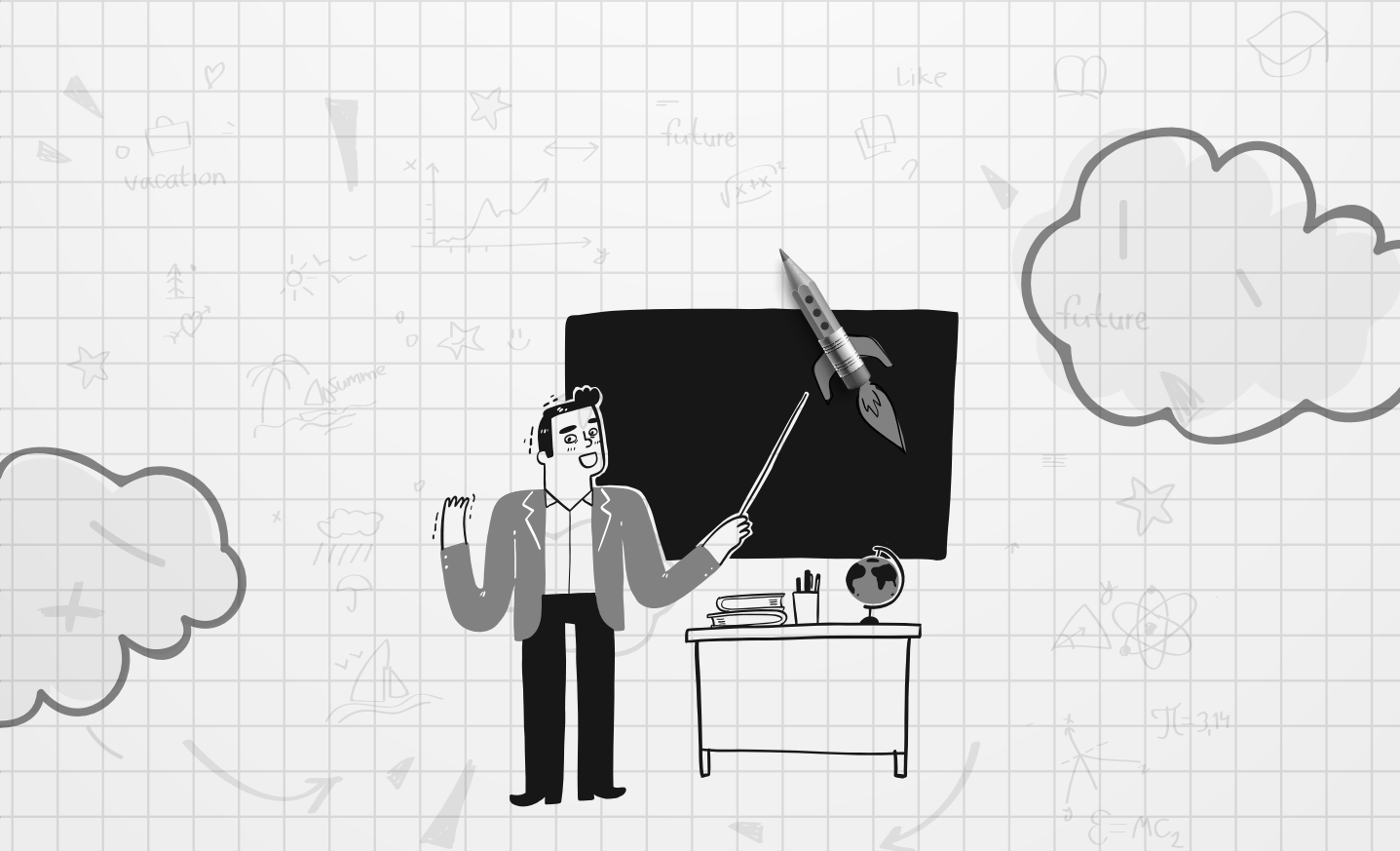
ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นคำว่า “ความสามารถในการจัดการชั้นในโรงเรียน” และคำว่า “ความสามารถใน การจัดการชั้นในห้องเรียน” ล้วนแล้วแต่เป็นกระบวนการส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกของบุคลากร ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสถานศึกษานั้น ๆ ทั้งในระดับห้องเรียน ระดับชั้นเรียน และระดับโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข และบรรลุตามจุดหมาย และมาตรฐานที่กำหนดไว้ เป็นบทบาทหน้าที่ของ

บทที่ 11

การศึกษาพฤติกรรมนักเรียน และการสร้างวินัยในชั้นเรียน

การศึกษาพฤติกรรมนักเรียน และการสร้างวินัยในชั้นเรียน เป็นจุดเริ่มต้นของครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องทำการศึกษาอย่างจริงจัง มีความเป็นธรรมชาติ และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรสร้างความตระหนัก และอาศัยพลังจากครอบครัว ชุมชน จึงจะสามารถหล่อหลอมเยาวชนให้มีชีวิตสามารถนำพาตนเองให้อยู่ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่เต็มไปด้วยสิ่งช่วยๆ และความกดดันต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ มีความสมดุลแห่งชีวิตมีความคิดสร้างสรรค์ในสิ่งที่ตั้งงามแก่ตนเอง เกื้อกูลให้สังคมเข้มแข็ง ดังเจตนารมณ์แห่งแผนการศึกษาแห่งชาติ

01
unth

02
unth

03
unth

ความคิดรวบยอดของการศึกษาพฤติกรรมนักเรียน

1. ความคิดรวบยอดของการศึกษาพฤติกรรมนักเรียน

จากแนวคิดของนักวิชาการ ที่กล่าวถึงพฤติกรรม การเกิดพฤติกรรม ได้อธิบายตามหัวข้อ และความหมายดังกล่าว (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2540)

04
unth

05
unth

การปรับพฤติกรรมนักเรียน คือ การนำเอาแนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบ เพื่อช่วยเพิ่มศักยภาพ ความสามารถ ความเป็นตัวของตัวเอง และเพิ่มความสามารถในการควบคุมตนเองของนักเรียน การปรับพฤติกรรมนั้นสามารถทำได้ 2 ทาง คือ บุคคลปรับพฤติกรรมของตนเองและบุคคลถูกบุคคลอื่นปรับพฤติกรรมทั้ง 2 วิธี ใช้หลักและกระบวนการเดียวกัน เพียงแต่วิธีแรกนั้นบุคคลจะเป็นผู้ดำเนินการปรับพฤติกรรมด้วยตนเองทั้งหมด ในขณะที่วิธีที่สอง บุคคลอื่นจะเป็นผู้ดำเนินการปรับพฤติกรรมให้

06
unth

07
unth

2. ความหมายของการปรับพฤติกรรมนักเรียน

การปรับพฤติกรรมมีความหมาย คือ การปรับพฤติกรรมเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ได้มีการทดลองและพิสูจน์มาแล้วว่า ได้ผล ไม่ว่าจะใช้กับเด็กปกติหรือไม่ปกติ เด็กหรือผู้ใหญ่ เนื่องจากทุกวิธีการของการปรับพฤติกรรมได้ผ่านขั้นตอน และวิธีการวิจัยมาเป็นช่วงระยะเวลาอันยาวนาน ผลที่ได้จากการวิจัยเป็นข้อพิสูจน์ได้ดีว่า วิธีการปรับพฤติกรรมนับว่าเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ได้ผลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลอันแสดงออกถึงพฤติกรรมภายนอกที่สามารถสังเกตเห็นได้กับพฤติกรรมภายในที่สังเกตเห็นไม่ได้ แต่สามารถใช้เครื่องมือวัดทางจิตวิทยาสอบวัดได้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2540)

08
unth

09
unth

10
unth

11
unth

วิธีการปรับพฤติกรรมนั้น จะมุ่งเฉพาะที่พฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้หรือที่วัดได้เท่านั้น เช่น พฤติกรรม การเข้าชั้นเรียนตรงเวลา พฤติกรรมการตีเพื่อน พฤติกรรมการแต่งตัวถูกระเบียบของโรงเรียน การเข้าแถวในชั้นเรียน หรือพฤติกรรมการคิดอย่างมีเหตุผล เป็นต้น การปรับพฤติกรรมอาจจะเกิดจากการร่วมมือกัน โดยเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป รวมกลุ่มกันทำงาน หรือการได้รับการมอบหมายให้ปฏิบัติงานกลุ่ม โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความรักความสามัคคีซึ่งกันและกัน เกิดการหล่อหลอมและการละลายพฤติกรรมลดความขัดแย้ง อีกทั้งยังได้รับการปรับตัวที่ดีขึ้นเสมอ มองผลสำเร็จอันเป็นผลประโยชน์เป็นสำคัญ ซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่ตรงกันข้ามกับการแข่งขันการ ร่วมมือหลายระดับตั้งแต่ระดับน้อยไปจนถึงระดับมาก (ลักษณา สรวิวัฒน์, 2544)

12
unth

13
unth

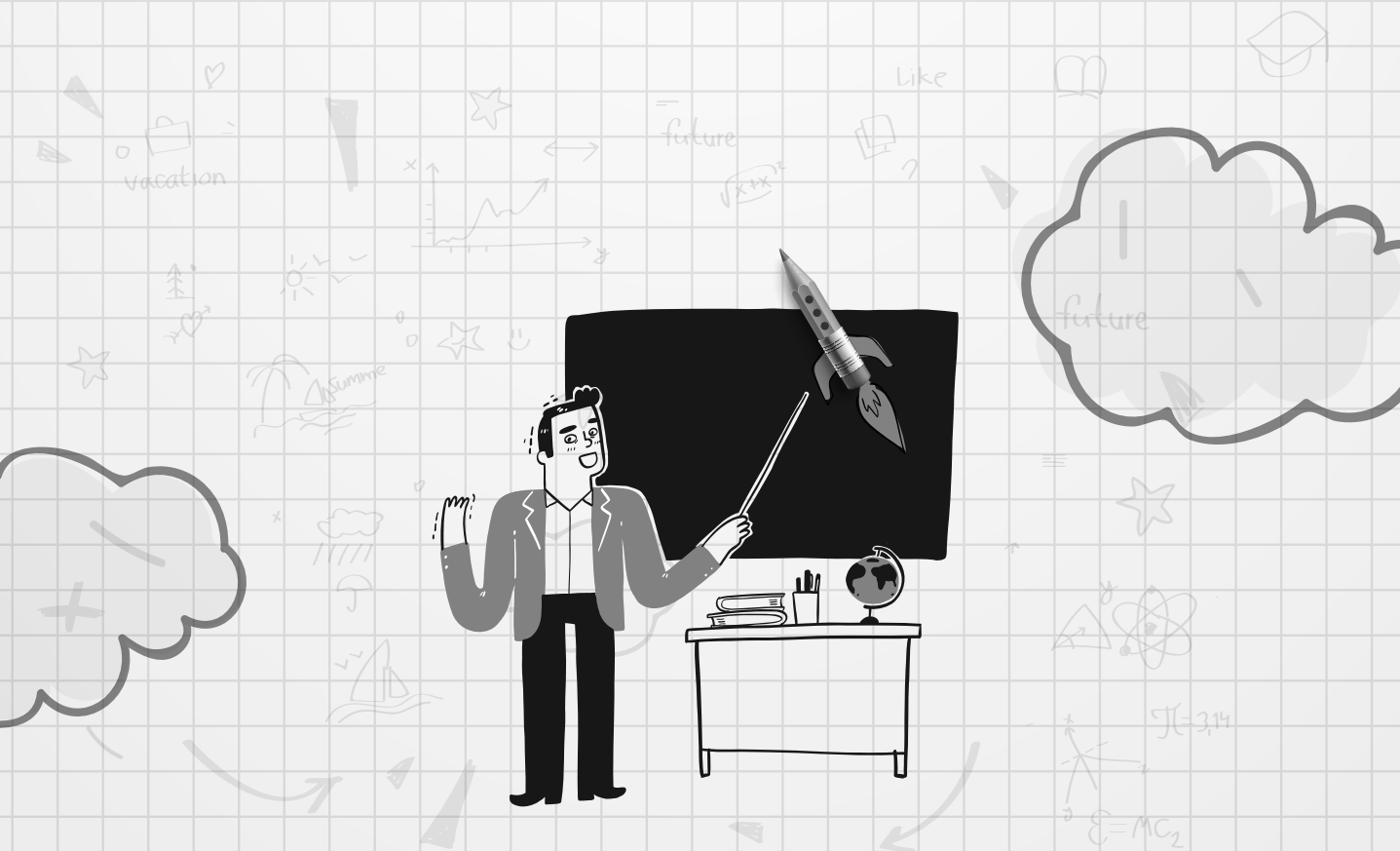

บทที่ 12

การประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) ของสถานศึกษาจึงเป็นการให้หลักฐาน ข้อมูลแก่ประชาชนว่า บุคคลในสถานศึกษาจะทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้ผู้ปกครอง นักเรียน และสาธารณชนมั่นใจว่า นักเรียนจะมีคุณภาพตามที่ระบุไว้ในหลักสูตร และมาตรฐานคุณภาพการศึกษา สามารถดำเนินการให้เกิดคุณภาพการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของครูในระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก พร้อมทั้งยังมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะผู้เรียน และเกิดความเชื่อมั่นต่อผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในสถานศึกษาแห่งนั้น

01
unth

02
unth

03
unth

04
unth

05
unth

06
unth

07
unth

08
unth

09
unth

10
unth

11
unth

12
unth

13
unth

ความหมายและความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ได้กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้จัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งมีอย่างน้อยต้องมีบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการ และตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

1. ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการ และการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของ ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษา ทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวม

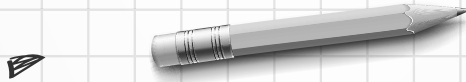
สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2547) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การทำกิจกรรม หรือการปฏิบัติการหลักอย่างมีระบบตามแบบแผนที่ กำหนดไว้ โดยมีการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Audit) และการประเมิน คุณภาพ (Quality Assessment) จนทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพและมาตรฐานของดัชนีชี้วัดระบบ และกระบวนการผลิต ผลผลิต และผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การตรวจสอบและทบทวน (Audit and Review) การทดสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐาน และการ ประเมินคุณภาพการศึกษากการประกันคุณภาพการศึกษาเกี่ยวข้องกับการดำเนินการที่สำคัญ 3 ขั้นตอน ดังนี้

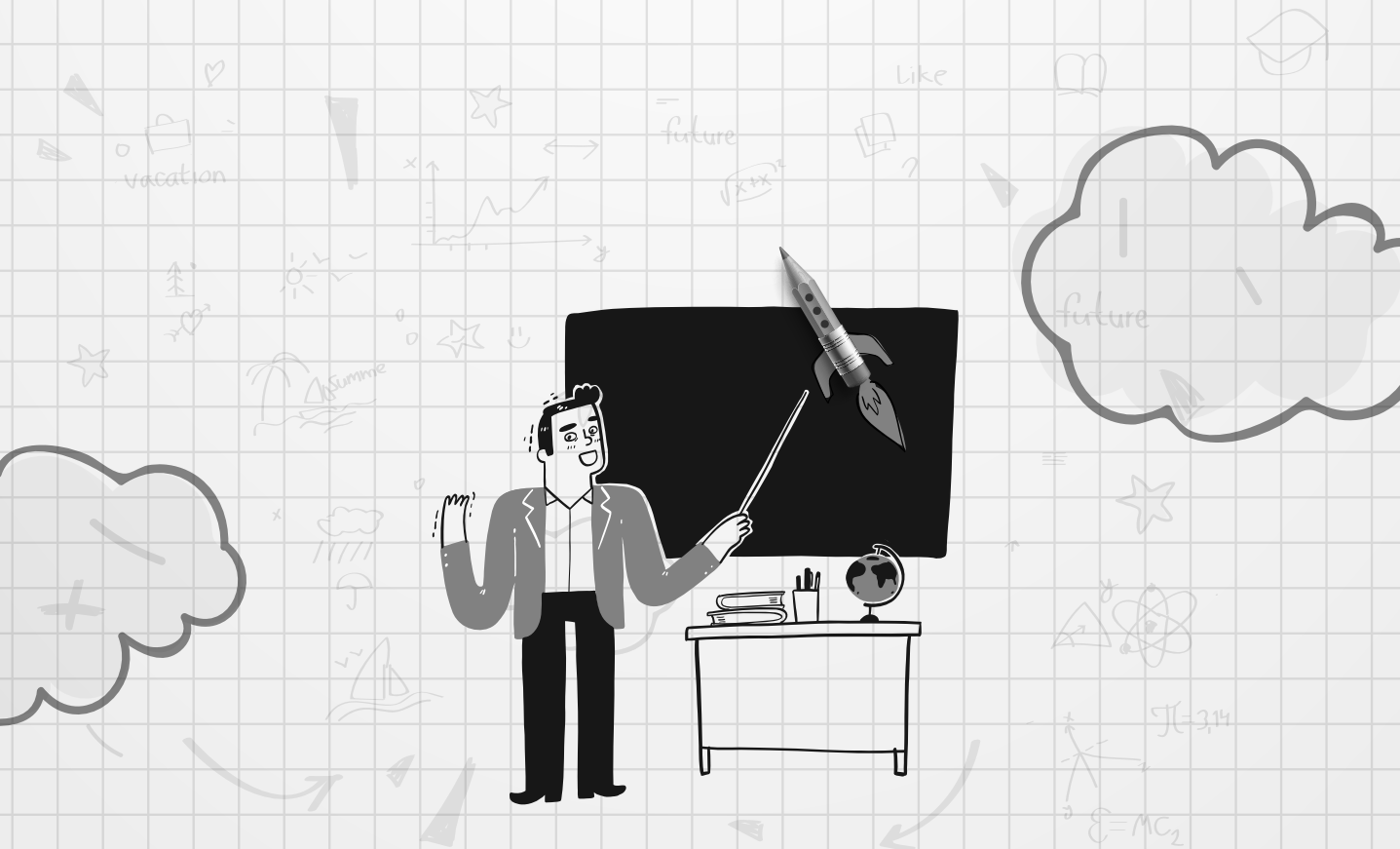
1. การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) เป็นวิธีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นเป้าหมาย และเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ซึ่งหลักปฏิบัติทั่วไป มาตรฐานจะกำหนดโดยองค์คณะบุคคลผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้มีประสบการณ์

บทที่ 13

การศึกษากับการพัฒนาชุมชน

ชุมชนเป็นแหล่งที่อยู่ของคน ประกอบด้วย ชุมชนชนบท (Rural Community) และชุมชนเมือง (Urban Community) เมื่อต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนที่อยู่ภายในชุมชน ไม่ได้พัฒนาเฉพาะคนในชุมชนเท่านั้น ทั้งนี้ จะต้องพัฒนาแหล่งที่อยู่ของคนควบคู่ไปด้วย คนกับสถานที่ต่างก็ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ดังนั้น การพัฒนาชุมชน จึงหมายถึง การพัฒนาคนและสถานที่ที่เป็นแหล่งที่อยู่ไปพร้อม ๆ กันอย่างสมดุล การพัฒนาชุมชนนั้นมีกิจกรรมที่เป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาชุมชน สำหรับเครื่องมือดังกล่าวคือการศึกษา โดยทั่วไปต่างก็ยอมรับกันว่า การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

แนวคิด หลักการของการศึกษากับการพัฒนาชุมชน

1. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษากับการพัฒนาชุมชน

ตามทัศนะของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2549) ได้ให้แนวทางที่ควรทบทวนการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ จากปรากฏการณ์ดังกล่าว ทำให้เรามองเห็นว่า แนวทางของสถาบันอุดมศึกษาไทยเท่าที่ผ่านมา ได้มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนในกระแสรายทางเดียว เป็นหลักสำคัญคือ กระบวนการที่มีเป้าหมาย รายได้และผลกำไรของผลิตภัณฑ์ และสินค้าที่เราผลิตขึ้นด้วยความรู้ วิธีการ และการดำเนินงานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่มาจากภายนอกชุมชนที่เราอยู่เป็นสำคัญ

ดังนั้น ทางเลือกของบทบาทสถานอุดมศึกษาในการพัฒนาชุมชน จึงต้องมีความหลากหลาย เพื่อเป็นกำลังสำคัญที่จะทำให้ชุมชนไทยเข้มแข็งเป็นตัวของตัวเอง ดำรงอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี และพึ่งตนเองได้

ในส่วนของ พงษ์สิทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ (2555) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า มีแนวคิด 2 กระแส **กระแสที่หนึ่ง** เป็นแนวคิดของสมัชชาโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อม และการพัฒนา (WCED) ที่ให้ความสำคัญแก่สิ่งแวดล้อมเป็นหลักการพัฒนา เนื่องจากการพัฒนาที่ผ่านมามุ่งพัฒนาเศรษฐกิจจนเกิดผลร้ายต่อธรรมชาติแวดล้อม เป็นการพัฒนาที่ไม่สมดุล ดังนั้น หลักการพัฒนาแบบใหม่จะต้องพัฒนาให้เกิดความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติอย่างยั่งยืน คือ การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และรักษาธรรมชาติแวดล้อมไว้ด้วย **ส่วนกระแสที่สอง** เป็นแนวคิดของยูเนสโก (UNESCO) ที่จัดให้มีทศวรรษโลกเพื่อการพัฒนาเชิงวัฒนธรรม (World Decade for Cultural Development) โดยให้ความสำคัญแก่วัฒนธรรมเป็นหลักในการพัฒนา เนื่องจากการพัฒนาที่ผ่านมามุ่งความเจริญทางด้านวัตถุ จนละเลยคุณค่าของมนุษย์ และวัฒนธรรม ดังนั้น หลักของการพัฒนาแบบใหม่จะต้องพัฒนาให้เกิดความสมดุล ระหว่างเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งสำคัญทั้งสองอย่างนี้ต้องมาจากการเรียนรู้ถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ด้วย

ภาคการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของออนตาริโอ ประเทศแคนาดา (The Ontario Learning for Sustainability Partnership) (OLSP, 1996 อ้างถึงใน พงษ์สิทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์, 2555) ได้เสนอแนวคิดว่าการพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การมีอนาคตที่มีความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ มีความเป็นธรรมทางสังคม และมีการปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อมธรรมชาติไปพร้อม ๆ กันทั้งสามด้าน ดังภาพ 13.1

ดัชนี

ก	ขั้นตอนการจัดทำข้อมูลเป็นสารสนเทศในสถานศึกษา.....231
กระบวนการของการบริหารตามองค์ประกอบ	231
POSDCoRB	36
กลุ่มพฤติกรรมศาสตร์.....	41
การควบคุมคุณภาพ	347
การคิดเชิงระบบ	138
การคิดอย่างเป็นระบบ.....	134
การคิดอย่างเป็นระบบโดยตรง.....	144
การคิดอย่างมีเหตุผล	144
การจัดการชั้นเรียน	281
การจัดการชั้นเรียนทางด้านจิตวิทยา	304
การจัดการเชิงวิทยาศาสตร์.....	32
การใช้การเสริมแรงทางบวก	325
การดำเนินการในชั้นเรียน	280
การบริหาร	29
การบริหารการศึกษา.....	30, 59
การปกครองชั้นเรียนตามวิถีทางประชาธิปไตย.....	313
การปฏิรูป	49
การประเมินคุณภาพการศึกษา	363
การประสานประโยชน์.....	152
การปรับพฤติกรรมนักเรียน	322
การพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน.....	5
การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน.....	5
การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน.....	5
การเรียนรู้.....	98
การวางแผนการเรียนการสอน.....	280
ข	
ค	
คณะกรรมการสถานศึกษา.....	286
ครูประเภทวิชาชีพไทย.....	307
ความมุ่งประสงค์ของสถานศึกษา.....	109
ความรู้ที่ชัดแจ้ง.....	134
ความรู้ฝังลึก.....	134
ความสำคัญของภาวะของผู้นำ.....	61
ความหมายของการคิด.....	132
ความหมายของการบริหารการศึกษา	29
เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน.....	263
โครงการ.....	250
ช	
ชุมชนนักปฏิบัติ	135
ท	
ทฤษฎี.....	27
ทฤษฎีเชิงปทัสถาน	27
ทฤษฎีผลกระทบระหว่างบุคคลกับสถานการณ์.....	69
ทักษะการบริหารสถานศึกษา	30
น	
แนวคิดการจัดการมาตรฐาน และคุณภาพ.....	50
แนวคิดการจัดการศึกษา.....	2
แนวคิดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.....	4, 7
บ	
บทบาทของการศึกษาที่มีต่อการพัฒนาชุมชน	398

บทบาทสมมุติ.....181	รูปแบบเสริมพลังอำนาจ.....371
บทบาทหน้าที่ของโรงเรียนต่อชุมชน.....407	ล
บรรยากาศแห่งการควบคุม.....288	ลักษณะการเกิดพฤติกรรม.....327
ป	ลักษณะทีมงานที่ดี.....201
ปฏิรูป.....49	ลักษณะสำคัญของโรงเรียนชุมชน.....405
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน.....314	ว
ปราชญ์ชาวบ้าน.....420	วิธีการแก้ไขความขัดแย้ง.....206
เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ.....7	วิธีปรับพฤติกรรม.....324
ผ	วินัย.....330
ผู้ตาม.....60	วินัยในตนเอง.....332
ผู้นำ.....56	วิวัฒนาการแนวคิด และทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.....32
ผู้นำชุมชน.....413	ส
ผู้นำแบบประชาธิปไตย.....78	สถานศึกษาในชุมชน.....422
แผนภูมิต้นไม้.....150	สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน.....301
ภ	ท
ภาวะผู้นำ.....64	หน้าที่หลักของการพัฒนาชุมชน..... 396, 398, 430
ภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา.....59	หลักการจัดการชั้นเรียน.....287
ภูมิปัญญาท้องถิ่น.....418	หลักการปกครองชั้นเรียนตามวิถีทางประชาธิปไตย 313
ม	หลักการพัฒนาชุมชน.....399
มนุษย์สัมพันธ์..... 166, 167	หลักการสำคัญของมนุษย์สัมพันธ์..... 168, 169
มนุษย์สัมพันธ์ในองค์กร.....167	หลักพรหมวิหาร 4.....313
มาตรฐานการปฏิบัติตน.....90	ห้องเรียน.....279
มาตรฐานความรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหาร การศึกษา.....88	ห้องสมุด.....233
มาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา.....88	เหตุผลในเชิงกลยุทธ์.....142
ร	อ
ระบบสารสนเทศ.....225	องค์กร.....167
รูปแบบการประเมินคุณภาพการศึกษา.....364	องค์ประกอบด้านกายภาพ.....284
รูปแบบของภาวะผู้นำ.....86	อุปสรรคของการทำงานเป็นทีม.....204

ประวัติผู้เขียน

รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุปรัมย์ อุปโมยอริชัย

การศึกษา

ปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษา (ดนตรีศึกษา)

สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Cert. Performance Yamaha Music Academic Japan

ปริญญาโท ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต หลักสูตรร่วมกับ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)

ปริญญาเอก การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและการจัดการการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เกียรติบัตรสำเร็จการศึกษา “เตรียมความพร้อมสำหรับการเมืองระดับชาติ”

สถาบันประปเกล้า

ปัจจุบัน

ดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำ ภาควิชาบริหารและพัฒนากการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

หัวหน้าภาควิชาบริหารและพัฒนากการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

อนุกรรมการในคณะกรรมการการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

วุฒิสภา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ บางวิเศษ

การศึกษา

ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการ วิทยาลัยครูเลย

ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปริญญาเอก ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

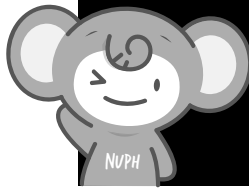
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ปัจจุบัน

ดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ประธานสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

หนังสือแนะนำ

สื่อพิมพ์เพื่อการศึกษา
Print media for education
ผู้แต่ง: รศ. ดร.ทิพรรัตน์ สิทธิวงค์

“สื่อพิมพ์เพื่อการศึกษา” มิใช่เพียงแค่หนังสือหรือเอกสารทั่วไปเท่านั้น แต่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้อ่านโดยผ่านการรับรู้ทางสายตา มีคำถามเกิดขึ้นมากมายเกี่ยวกับสื่อพิมพ์เพื่อการศึกษา ถึงความสำคัญของสื่อพิมพ์เพื่อการศึกษากระบวนการพิมพ์ ออกแบบสารอย่างไรให้อ่านและเข้าใจง่าย ดึงดูดความสนใจ ตัวอักษรควรใช้แบบไหนขนาดเท่าไร การจัดหน้าพิมพ์ทำอย่างไร กราฟและแผนภูมิ การเชื่อมโยงข้อความในรูปแบบของข้อความหลายมิติและสื่อหลายมิติ ช่วยส่งเสริมการรับรู้ได้อย่างไร มีกระบวนการทดสอบประสิทธิภาพสื่ออย่างไร ทุกอย่างที่เป็นคำถาม คุณหาคำตอบเหล่านั้นได้ในหนังสือเล่มนี้

**การวิเคราะห์พฤติกรรม
การเรียนการสอน**
ผู้แต่ง: รศ. ดร.ทิพรรัตน์ สิทธิวงค์

การวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนการสอน จะมีคุณค่าต่อครูและนักศึกษาคครูที่ประสงค์จะพัฒนาประสิทธิภาพของการสอนให้ดีขึ้น หากครูหรือนักศึกษาคครูนำวิธีการนี้มาใช้ในการสอนของตนเอง จะสามารถทราบพฤติกรรมและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนที่ส่งผลต่อการรับรู้และเรียนรู้ของผู้เรียนได้ การวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนการสอนจึงเปรียบเสมือนกระจกเงาส่องดูตนเอง เพื่อใช้ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ทั้งครูและนักศึกษาคครู รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดประสบการณ์วิชาชีพทางการศึกษาในเชิงประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นเครื่องมือในการวิจัยที่ก่อให้เกิดระบบและแนวความคิดใหม่ให้มีประสิทธิภาพและการยอมรับที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

**การประเมินการปฏิบัติ
แนวคิดสู่การปฏิบัติ**
ผู้แต่ง: ผศ. ดร.กฤษยาภาณุจันทร์ โดพิทักษ์

ทักษะในศตวรรษที่ 21 มีความซับซ้อนมากขึ้นกว่าที่จะประเมินได้ด้วยวิธีการวัดแบบดั้งเดิม ดังนั้น การประเมินการปฏิบัติ (Performance Assessment) จึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสมกับการประเมินทักษะของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน และเป็นทั้งวิธีการตรวจสอบการใช้ความคิดและทักษะในระดับสูงของผู้เรียน ที่สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม หนังสือเล่มนี้นำเสนอแนวคิดการประเมินการปฏิบัติ และวิธีการออกแบบการประเมินในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีขอบข่ายของการเคลื่อนไหวทางร่างกายที่ใช้ทั้งสมองและจิตใจ ซึ่งผู้เรียนทำงานร่วมกันและประยุกต์ใช้แนวคิดและทักษะในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน

